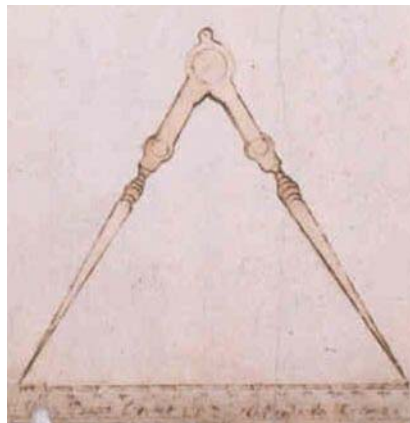

**Kaart en metingen van de landen
ten westen van Dussen [richting Biesbosch] gelegen**

**Gemaakt gedurende april – augustus 1669
door de landmeters
Joris de Roij en Mattheus van Nispen**

**In opdracht van de Staten van
Holland en Westfriesland**

Getranscribeerd en bewerkt door
Paul & Anja Seesink-van der Pluijm
Generaal de Gaullelaan 5
5623 KS Eindhoven
Telefoon: 040 2912604
Email: paul.seesink@wxs.nl
December 2003

N.B.

De Staten van Holland en Westfriesland hadden indijking van deze landen op het oog.
De polder werd inderdaad aangelegd en onder “Zuid Hollandsche Polder” bekend. De voorgestelde
bedijking (het “groot en klein concept”) werd in aangepaste vorm uitgevoerd.

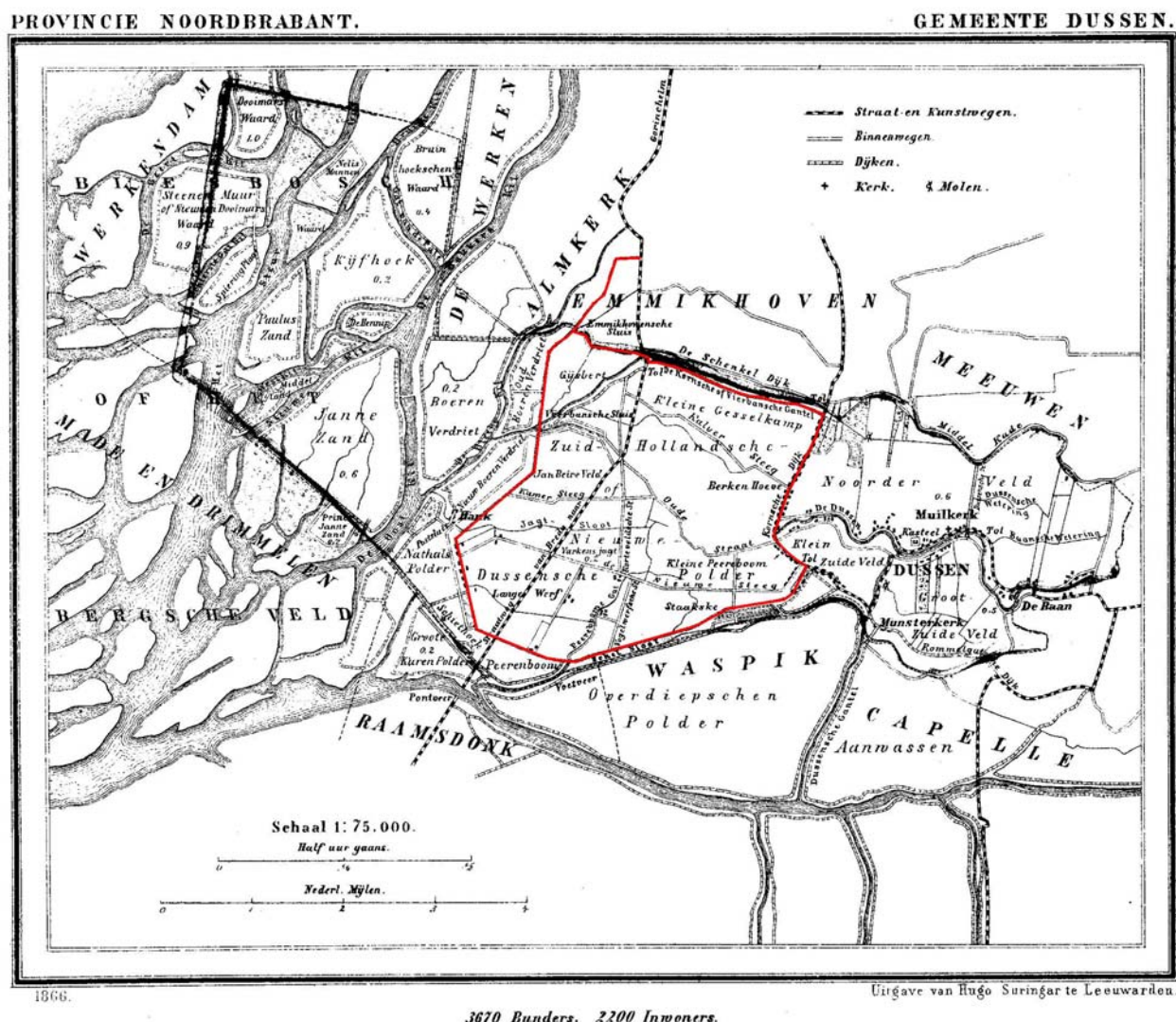
Inleiding en verantwoording.

De originele informatie (kaart en 23 folios tekst) maakt deel uit van de Hingman collectie in het Nationale Archief te 's-Gravenhage, en is bekend onder nummer VTH-1413. De kaart werd op mijn verzoek door het RAN via email aan me ter beschikking gesteld. De hoedanigheid van het origineel is van matige kwaliteit. De lijnen en teksten zijn vaag, alsmede de kleuren (geel, groen en blauw).

Ik heb de kaart voor verscheidene doelen bewerkt: 1) accentuering van de wateren, wegen en lijnen van de bedijkingsvoorstellen, 2) met typografische toevoeging van in de kaart vermelde topografische objecten en 3) voor het maken van uitvergrotingen om de kavels beter in zicht te brengen. De transcriptie bevat verder een nummering van de originele folio's tussen [...]. De pagina's waarop de kavels worden beschreven heb ik steeds op de rechterzijde geplaatst en op de linkerzijde steeds uitvergrotingen van die kavels, met, voor betere herkenning, de kavelnummers in rood en ook duidelijke contouren om de kavels.

De getranscribeerde tekst is in schuin schrift gezet. De originele tekst is achteraan als bijlage toegevoegd.

Ter referentie de omgevingssituatie van 200 jaar later (1866):

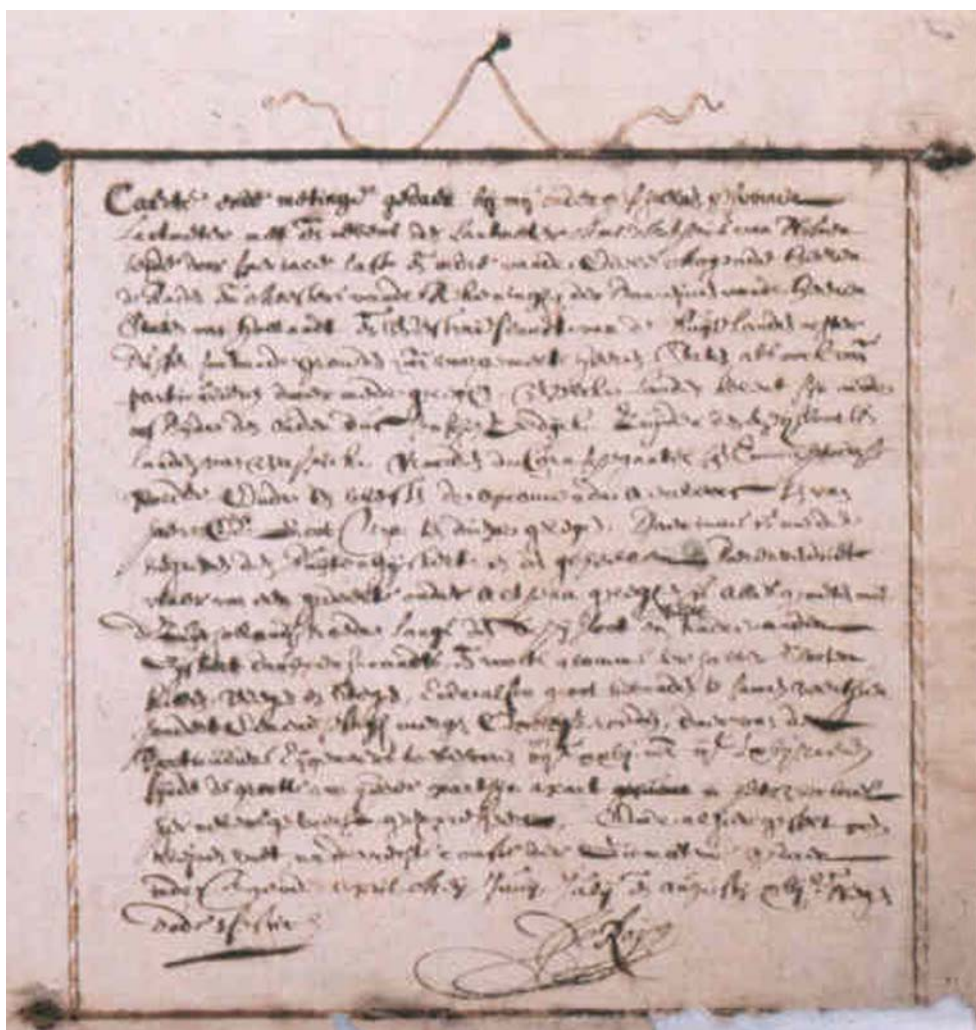
INHOUD

Pagina:	Betreft:
4	Originele kaart
5-6	Tekstinschrift rechtsonder in de kaart
7	Toelichting van de landmeter Joris de Rooij
8-9	Bewerkte kaart: met topografische objecten en kavelgroepen
10-29	Lijst van de 213 kavels
30	Memorie van de 17 vragen
31-41	Memorie van de antwoorden
33	Bewerkte kaart: met de dijkalternatieven – het grote en kleine concept
42-43	Index gemaakt door de bewerkers
Gevolgd door de originele geschreven tekst (folios 1-24)	

De originele Hingman VT-1413 kaart heeft een orientatie met het zuiden boven, het noorden beneden. Rechtsonder is de toelichting van landmeter Joris de Roij. De kaart is 90° linksom gekanteld en verkleind.

Hier volgt de (vergrote) toelichting zoals rechtsonder in de kaart aanwezig.

Inscript rechtsonder in de Kaart

*Caerte ende metinge gedaen bij mij ondergeschreven geswooren
lantmeter met ende nevens den lantmeter ... Matheus van Nispen
beijde door speciale laste ende ordre van den Edele Mogende Heeren
de Raden ende Meesters van de rekeninge der domeinen van de Heeren
Staaten van Hollandt ende WestFrieslandt, van de buijtelanden¹ achter
Dussen soo van de gronden van de voorgemelde Heeren Staaten, als oock van de
particulieren daer mede gelegen. In welcke landen bevat sijn mede
oost bijden den ouden Dussensche Zeedijck² Zuijden den Scheijsloot ende
landen van Waspeeke³, noorden der Cornschegantel ende Emmichovensche
polder ende ten westen de opcomende aenwassen⁴ van
haer Ed: Hoog Mo: ten diepe gelegen. Daerinne is mede
begrepen den Buijten Gijsbert⁵ en ende geheele Boerenverdriet⁶
waarvan een gedeelte onder Althena gelegen is, alles gemeten met
de Zuijthollandsche roeden⁷, langs den Scheijsloot ende kaden van den
Gijsbert drueppen? snoondts?, ende voorts alomme ter halver slooten
killen? wegen en stegen, ende alsoo groot bevonden te samen veerthien
hondert een en zestich [1461] mergen⁸ ende clxxxi½ [181] roeden, daer van de
Particulieren Eijgenaers toebehoren iiii^c xxvi [462] mergen iii^c lxxvii [367] roeden,
sijnde de grootte van ijeder parthije apart gemeten en hetverkavelt
hier nevens gevoecht, geexpresseerd ende alhier gestelt ten
kleinen voet? ende na dier rechte conste der G...meten, gedaen
in den maanden april, mej, junij, julij ende augusti xvi^c negen
ende sestich [1669]*

de Roij

¹ Het gebied van Dussen in de richting van de Biesbosch

² Deze dijk beschermde Dussen tegen de wateren van de Biesbosch

³ Waspeek = Waspik

⁴ Gronden die steeds meer en langer droogvielen

⁵ Een noord-westelijk gelegen polder

⁶ Links van de Gijsbert polder gelegen

⁷ Oude oppervlakte maat, ongeveer 1 are

⁸ Oude oppervlakte maat, wat kleiner dan een hectare

Toelichting door de landmeter

[1]

Edele Mogende Heeren,

*Mijn Heeren, Hier nevens sende de Caerte
ende metinge van de landen achter Dussen gelegen, soo als
deselve bij U Ed: Mo:⁹, mij neffens den lantmeter
Monsr van Nispen is geordonneert te maecken, waer
van de calculatie bij ons gesamentlijk perfect
gedaen ende de voors:¹⁰ caerte met het verbael¹¹ ende
consideratien¹² hier nevens gevoecht, bij ons op 't papier
gebracht is, in welck verbael ende consideratien
alles pertinent ende omstandich hebben genoteert,
[he]tgene ick hebbe geoordeelt tot de saecke te
dienen; en daerom het selve sijn tijt van nooden heeft
gehad. Monsr van Nispen heeft
mij gesecht de sijne mede gehouden te hebben; ende
twijffel ick niet, off denselven sal U Ed: Mo:
hebben bericht van het onderschijt tusschen de
hooge ende lage landen¹³ ontrent de gronden van
U Ed: Mo: ende die van de particulieren, en hem
mede conformeren met hetgene ick diesaengaende
bij mij antwoorden articulo 1 staende folio 7 et seq:¹⁴,
op U Ed: Mo: memorie, daer nevens staende,
heb gesecht. Twelcke (soo 't eenigen tijde inspectie
oculair¹⁵ met de voors: caerte werde
genomen) bij U Ed: Mo: alsoo sal worden
ondervonden; ende dienvervolgens illusoir¹⁶
gemaect het gene voor desen aen U Ed: Mo:*

[2]

*desen aengaende contrarie¹⁷ soude mogen sijn
bericht geweest. Mij dan tot
voors: verbael verder refererende, sal mij gebieden
in U Ed: Mo: gunste, ende altijd begeren.*

Edele Mogende Heeren

*U Ed: Mo:
Onderdanighe Dienaer
Roijs*

*Dordrecht .. September
1669*

⁹ EDele MOgendheden

¹⁰ Voors = voorsijde of voornoemde

¹¹ Zoals procesverbaal tegenwoordig

¹² Overwegingen

¹³ De hoogte t.o.v. de zeespiegel was van groot belang

¹⁴ Et sequitur = en wat volgt

¹⁵ inspectie met de ogen, dus ter plaatse

¹⁶ tot een illusie of niet-bestaand

¹⁷ als tegenoverstaand

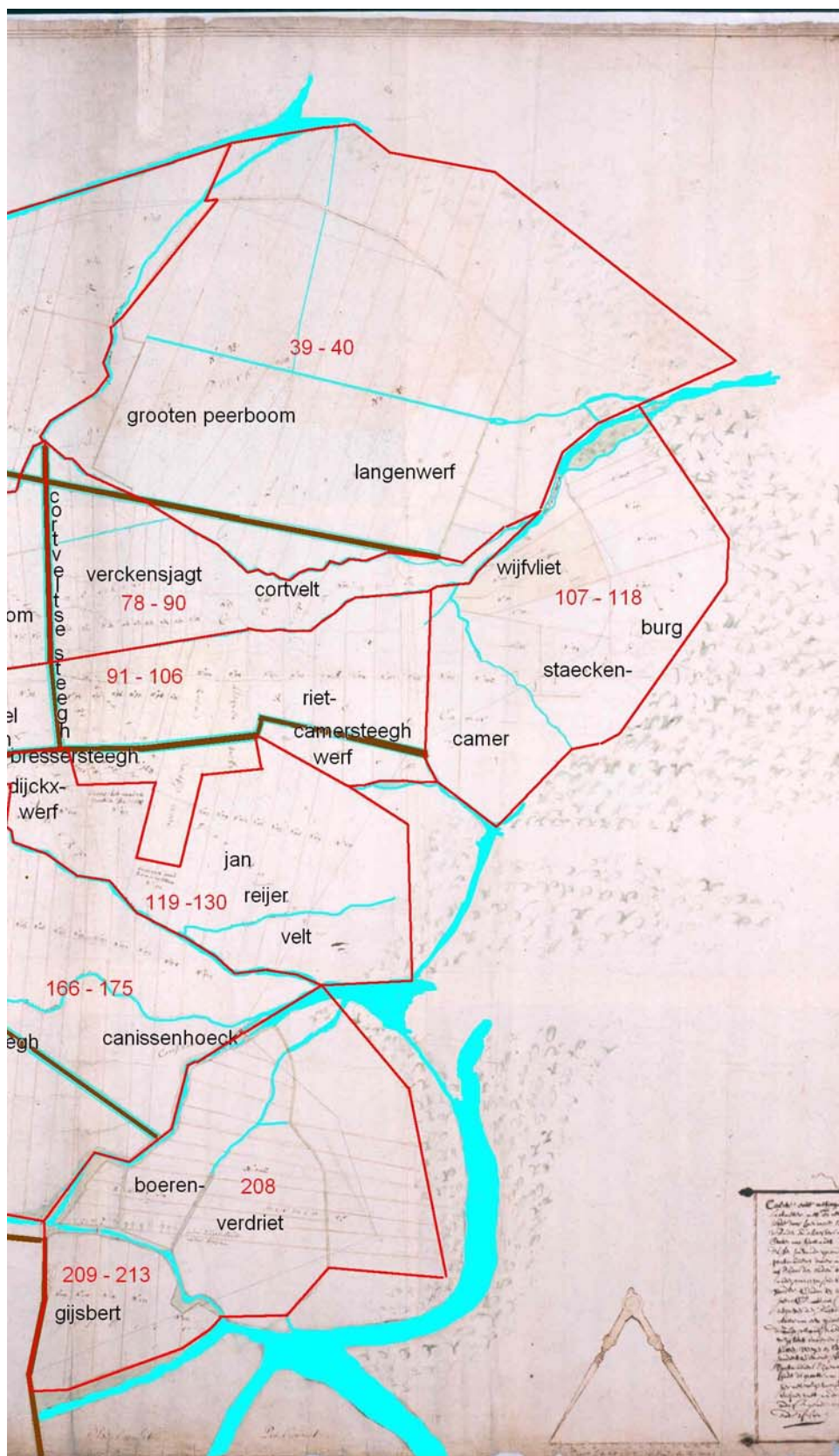
De originele kaart is hier aangevuld met vermelding van topografische objecten. Verder zijn delen van de kaart rood omlijnd, welke in de navolgende pagina's in uitvergroting zijn toegevoegd.

Linkerzijde van de kaart:

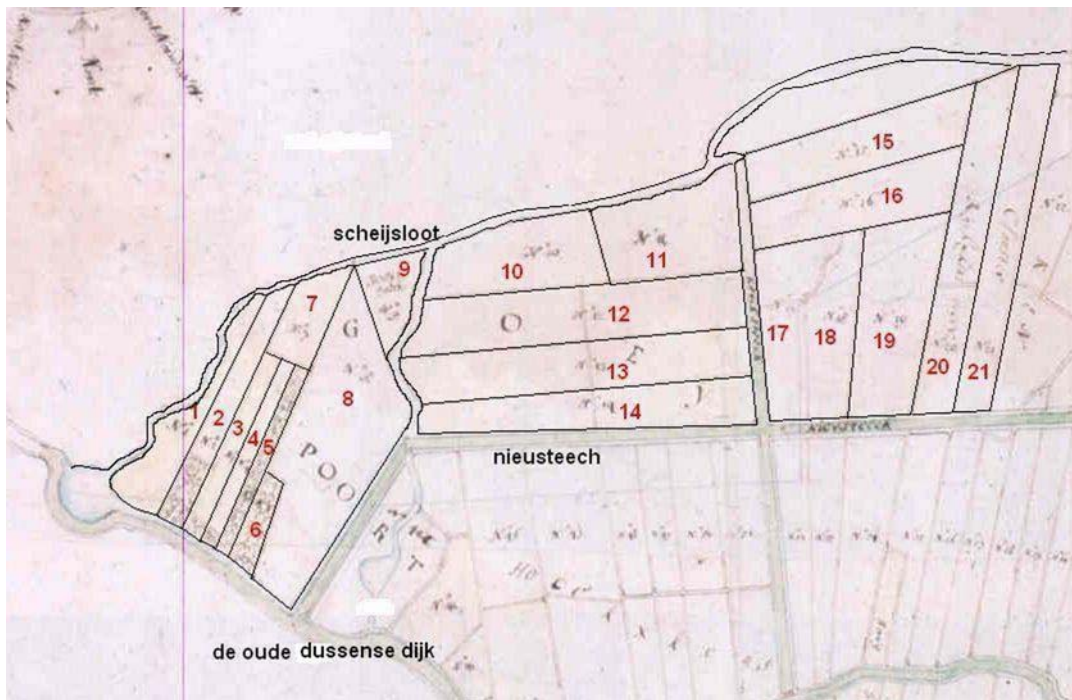

De landmeter volgde in de kavelnummering de percelen van links naar rechts, en van boven naar onder; daarbij volgde hij zo veel mogelijk de natuurlijke situatie.

Rechterzijde van de kaart

Uitvergroting tbv kavels 1-21

Staet van de grootte der landen, soo van de Domeinen van hare Ed: groot Mo:, als van de particuliere Eijgenaers met de namen derselver onder Dussen gelegen, begrepen inde caerte ende metingen daer van gedaen ende gemaect op ordre van de Ed Mo: Heeren de Raden ende Meesters van de Rekeningen van hare Ed: Groot Mo: Domeijnen door mij ondergeschr: gesworen lantmeter met ende nevens den lantmeter Mattheus van Nispen in den Jare 1669. Ende mede het Verbael, ende consideratien van mij Joris de Roij aengaende de Concepte Dijkage¹⁸, hier achter staende.

	Particulieren	De Domeijnen van hare Ed Groot Mo:
1. het stuck landts, langs den scheijsloot ¹⁹ toebehoorende d'Erffgenamen van <u>Crijn Sijmons</u> is groot (behalve de Wiel)	1 mergen 509 roeden	
2. streckende van den ouden dijk tot de scheijsloot toe, toebehoorende <u>Monsr Ceulings</u> tot Oosterhout, en <u>Jan Rem</u> het griendeken ²⁰	1 mergen 543 roeden	
3. van den dijk tot de Middelsloot toe toebehoorende <u>Arien Cornelis van Hoffwegen</u>	547 roeden	
4. streckende als voren, toebehoorende den voors: Ceulings	540 roeden	
5. streckende alsvoren, <u>Arien Schalcken</u>	592½ roeden	
6. grient, streckende van den dijk tot den 1ste sloot toe; <u>de wed. van Rietvelt</u> tot Gorcum	335 roeden	
7. (hier van treckt de graefl[ijkheij]t chijns ²¹) toebehoorende Mons. Ceulings	1 mergen 108 roeden	
8. 1ste parthije van de goeijpoort, toebehoorende de graefflijckheijt, aende zuijtoostzijde vande nieuwsteech	6 mergen 118 ½ roeden	
9. <u>Stevenshoeck, d'Ed Heer Vivien</u>	1 mergen 170½ roeden	
10. <u>Leendert Pieters Rem</u>	2 mergen 540 roeden	
11. <u>Monsr. Ceulings</u>	3 mergen 64 roeden	
12. <u>d'Ed Heer Vivien</u>	5 mergen 32 roeden	
13. <u>grooten en kleinen Huijbert</u>	4 mergen 160 roeden	
14. <u>d'heer Johan van Wevelinckhoven</u>	3 mergen 498½ roeden	
15. langs de gegraven scheijsloot, d'heer <u>Johan van Hage</u>	3 mergen 195 roeden	
16. den selven	3 mergen 44 roeden	
17,18 en 19. tusschen voorgaande parthije int suijden, ende nieusteech in 't noorden, toebehoorende de Graefflijckheijt		8 mergen 568 roeden
20. <u>Rijckxkensweer</u> , vande nieuwsteech tot de scheijsloot toe, toebehoorende de Graefflijckheijt		3 mergen 529 roeden
21. <u>Clooster Eemsteijn</u> , streckende alsvoren, de Graefflijckheijt		3 mergen 248 roeden

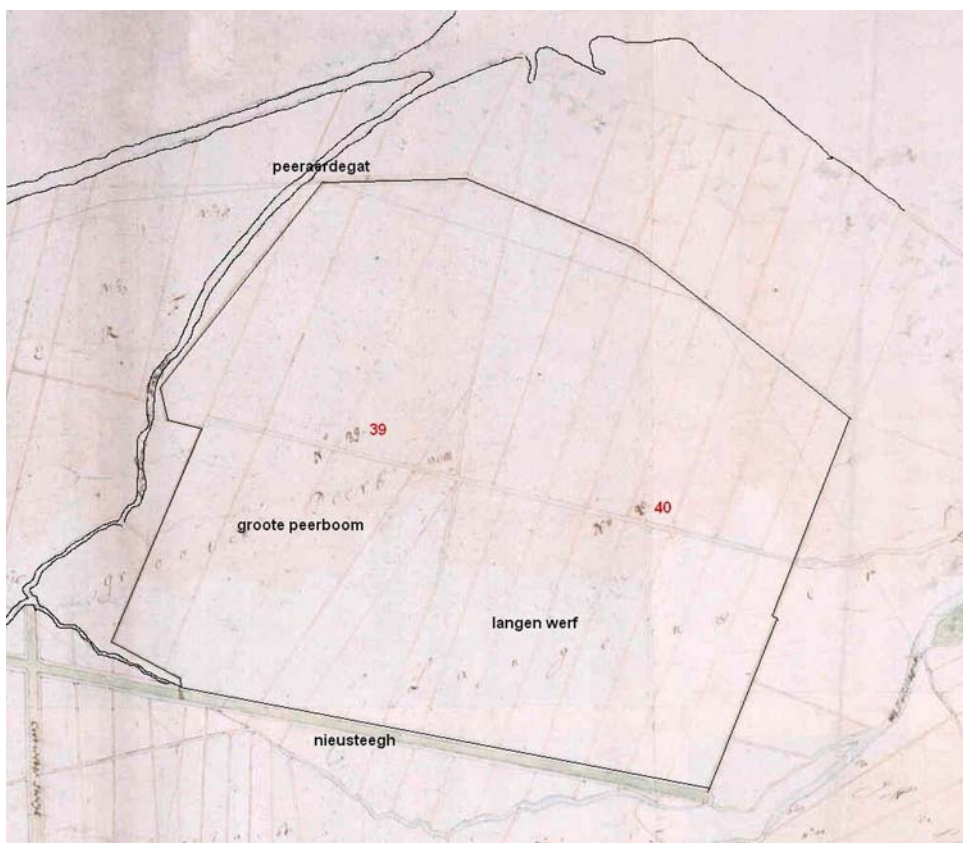
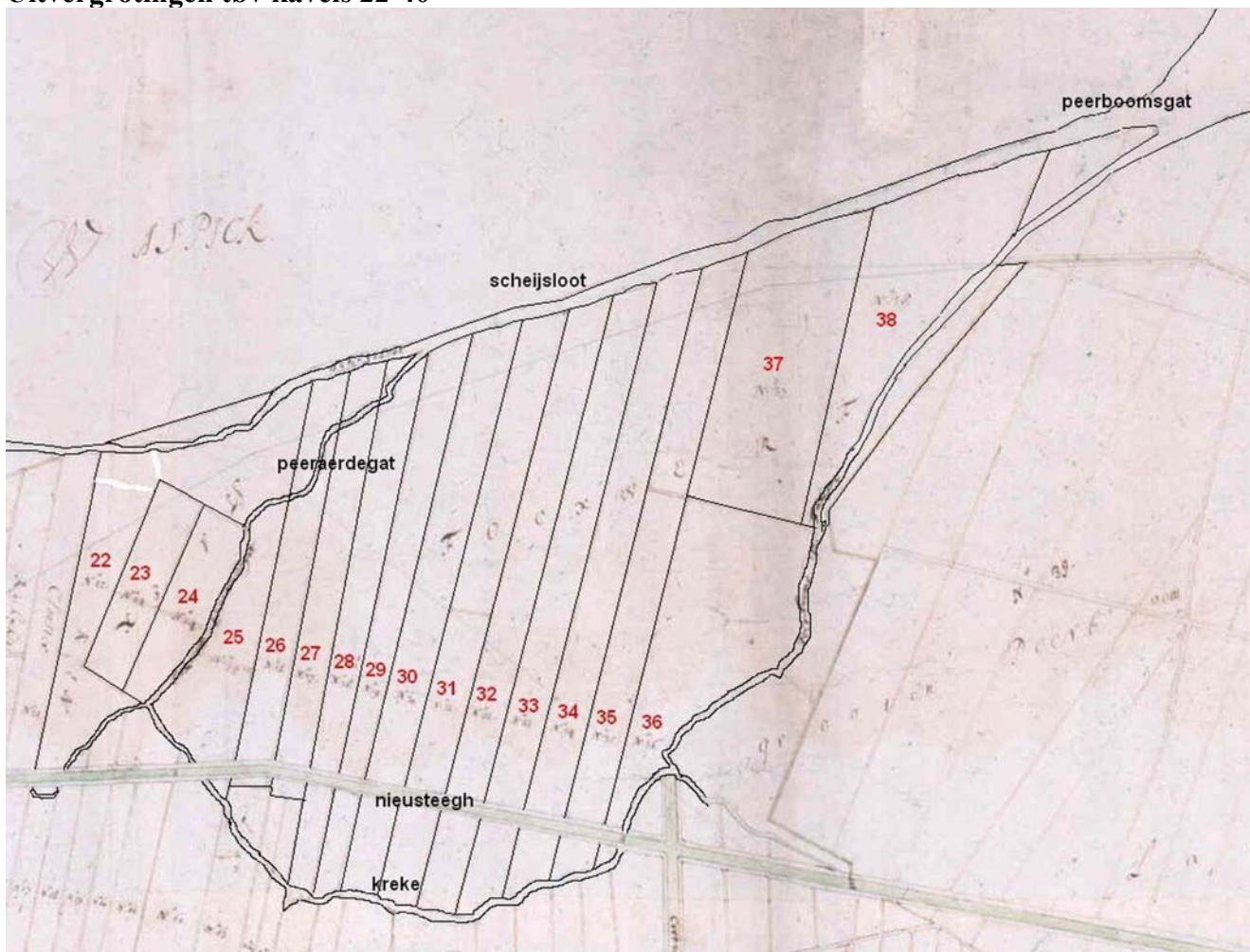
¹⁸ Concept voor de inpoldering van de Zuid Hollandsche Polder

¹⁹ De scheisloot aan de zuidzijde boven Waspik

²⁰ Een klein stuk griend

²¹ Een belasting

Uitvergrotingen tbv kavels 22-40

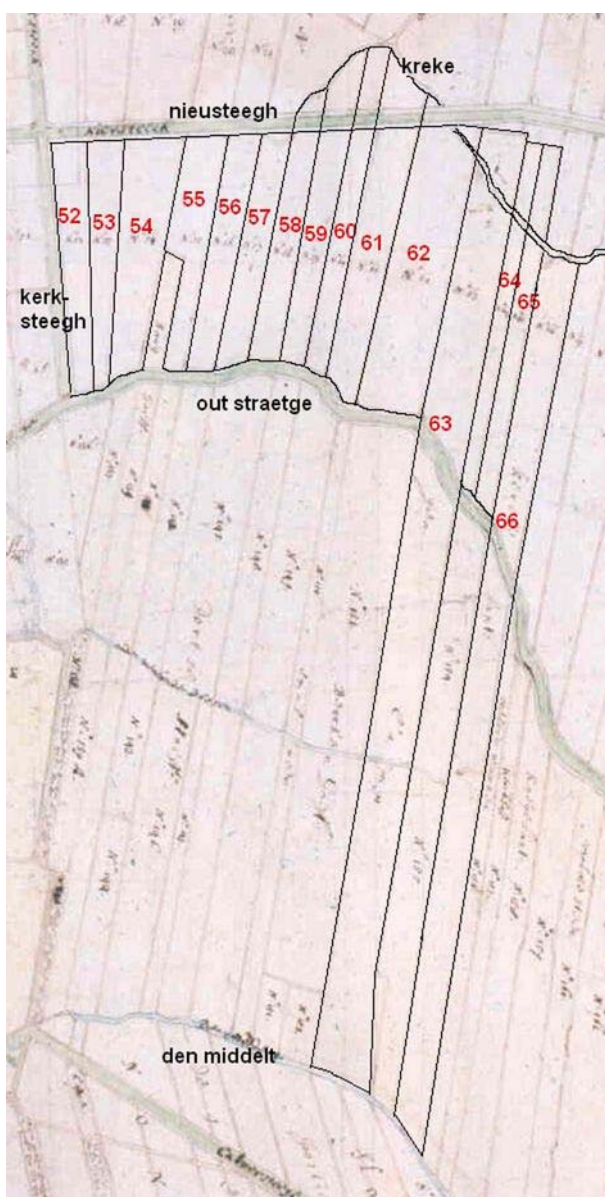
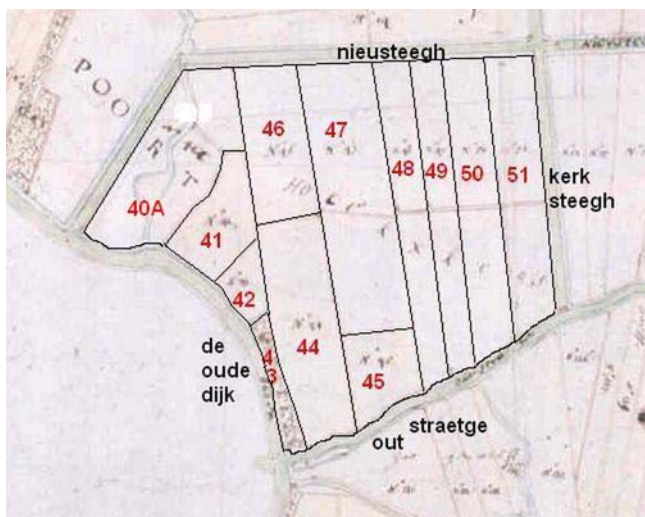

22.	't overschot, oft omloop van 't staexken daerin mede begrepen 39 ½ roeden leggende over de scheijsloot toebehoorende de Graefflijkheijt		9 mergen 541 roeden
23	mede genaemt staexken, d'heer Wevelinck- hoven	3 mergen 49 roeden	
24	mede staexken, de kinderen van den Heer <u>Berendrecht</u>	3 mergen 6 roeden	
25	van outs genaemt Berkenhoeck, toebehoorende de Graefflijkheijt		4 mergen 109 roeden
26	begrunden? over de Nieuwsteech suijs op over peeraerdegat tot de scheijsloot toe, behoorende de Graefflijkheijt		4 mergen 456 roeden
27	streckende als voren, de Graefflijkheijt		5 mergen 44 roeden
28	uijten den noorden van Kerckelant over de nieuwesteech tot de scheijsloot toe		5 mergen 308 roeden
29	van de kroke bij noorden de nieuwesteech suijs op tot de scheijsloot toe		5 mergen 350 roeden
30	alsvoren, sijnde de 1st parthije van Foexwerff		7 mergen 385 roeden
31	alsvoren, de Graefflijkheijt		7 mergen 451 roeden
32	de Graefflijkheijt		7 mergen 536 roeden
33	de Graefflijkheijt		8 mergen 87 roeden
34	de Graefflijkheijt		8 mergen 47 roeden
35	ut supra ²²		8 mergen 7 roeden
36	van de voorgaande parthije west op tot het peerboomsgat ²³ toe, tusschen de nieuwesteech in 't noorden, ende den dwarssloot in 't zuijden, de Graefflijkheijt		9 mergen 496 roeden
37	vanden voors: dwarsloot zuijt op tot de scheijsloot		10 mergen 591 roeden
38	tusschen voorgaande parthije uit oosten, en het gat met een eijnt sloots van den peerboom in 't westen, ende scheijsloot in 't zuijden, de Graefflijkheijt		9 mergen 51 roeden
39	sijnden geheelen grooten peerboom, binnen de kade groot	75 mergen 293 roeden	
	den aenwas	11 mergen 555 roeden	87 mergen 298 roeden
40	den langewerff binnen de ka	92 mergen 469 ½ roeden	
	den aenwas	76 mergen 368 roeden	169 mergen 232½ roeden

²² Als boven

²³ De afwatering ten oosten van de Perenboom polder

Uitvergrotingen tbv kavels 40A-66

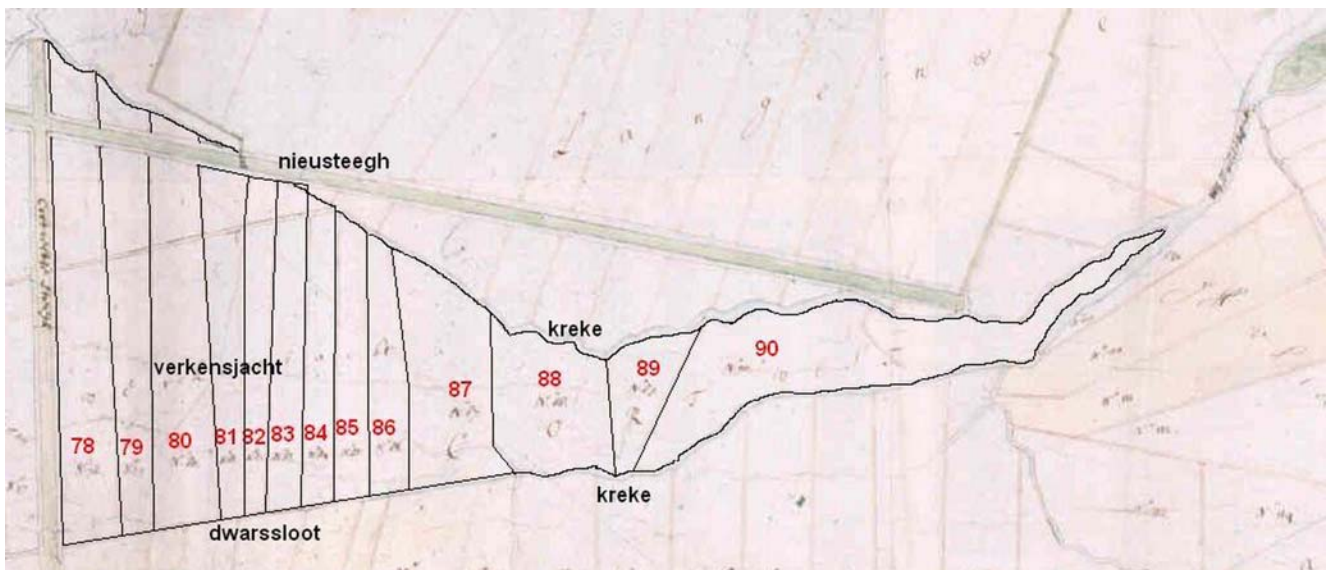
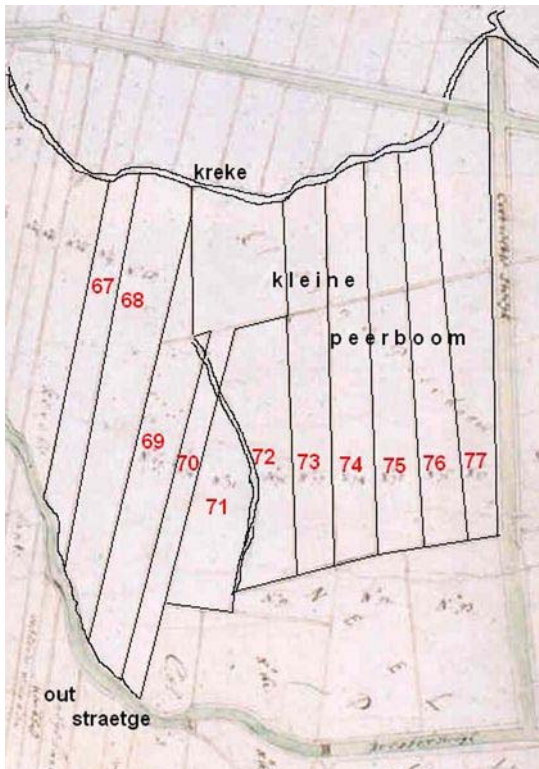
Opmerking: kavels 63 en 66 zijn aanzienlijk langer

40A	sijnde vs. ²⁴ parthije van den goepoort, begrijpende drie partij lants, leggende bij den ouden dijck, aen wederzijden vanden Kreeck die door de Brugge in de Wiel loopt toebehoorende de Graefflijkheijt		
	vanden oude dijck langs de nieusteech	1 mergen 524 roeden }	
	't gene bij noortwesten de brugge leijt	1 mergen 68 roeden }	4 mergen 26 roeden
	't gene bij noorden de Wiel leijt	1 mergen 104 roeden }	
[5]			
41	toebehoorende de marcktschipper van G[eertruiden]berch op den Hage	1 mergen 418 roeden	
42	toebehoorende groot	392 roeden	
43	een griendenken langs den ouden dijck vanden voorgaende parthije toe het out straetge, toebehoorende <u>Lambert Willem Gielen</u> ende Gasthuijs van den Berch	326½ roeden	
44	daer nader mede begrepen het griendecken bij noorden langs t'out straetge gelegen	3 mergen 500 roeden	
45	den advocaet <u>Stael cum suis</u>	1 mergen 320 roeden	
46	de Graefflijkheijt		2 mergen 532 roeden
47	tusschen n ^o 45 ende nieusteech, de Graefflijkheijt		5 mergen 193 roeden
48	tusschen out straetge ende nieuwsteech		2 mergen 539 roeden
49	streckende ende toebehoorende alsvoren		2 mergen 327 roeden
50	uts ²⁵		3 mergen 313 roeden
51	streckende alsvoren ende in 't westen tot de kercksteegh		3 mergen 449 roeden
52	sijnde 1ste stuck bij westen de kercksteech		2 mergen 219 roeden
53	ut supra		1 mergen 536 roeden
54	alsvoren		3 mergen 211 roeden
55	komende met een stelt, streckende als voren		2 mergen 99 roeden
56	ut supra		2 mergen 136 roeden
57	ut supra		2 mergen 37 roeden
58	uijt de suiiden van de Kreke over de nieuw steech, noort op tot t'out straetge		1 mergen 453 roeden
59	streckende als voren		2 mergen 292 roeden
60	tusschen de twee kreken over de steech, ende voorts noort op tot het out straetge		2 mergen 369 roeden
61	tusschen de nieusteech ende out straetge		2 mergen 498 roeden
62	de Graefflijkheijt		5 mergen 158 roeden
63	den Langen Camp, streckende van over den kreke bij de nieusteech, noort op over het out straetge tot aenden middelt, tsamen groot ende toebehoorende <u>Lambert Willem Gielen</u> cum suis	12 mergen 69 roeden	
64	streckende van over de kreeck bij de nieusteech tot aen t'out straetge behoorende de Heer Wevelinckhoven	1 mergen 434 roeden	
65	ut supra <u>Arien Schalcken</u>	1 mergen 436 roeden	
[6]			
66	Kerckelant, d'Ed <u>Heer van Dussen</u> ende de kercke aldaer samen voor de helft en <u>heer van Heeschwijk</u> voor de weder-helft	8 mergen 87 roeden	

²⁴ Voorsijde = voornoemde

²⁵ Ut supra = als boven

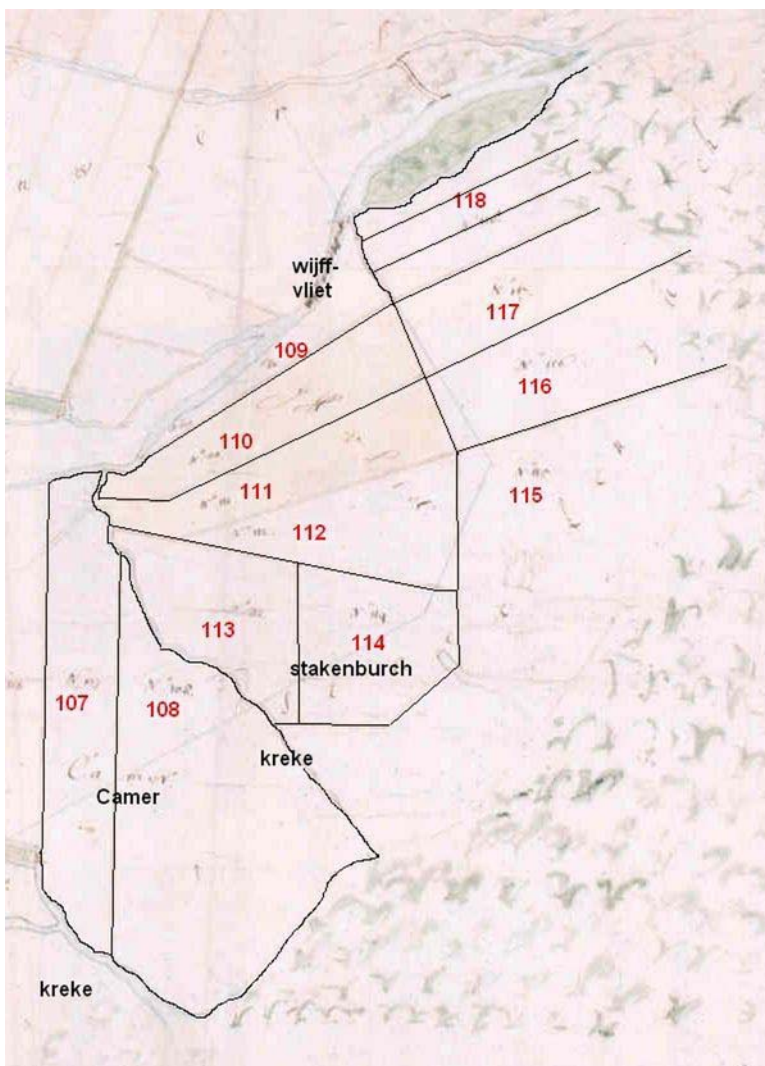
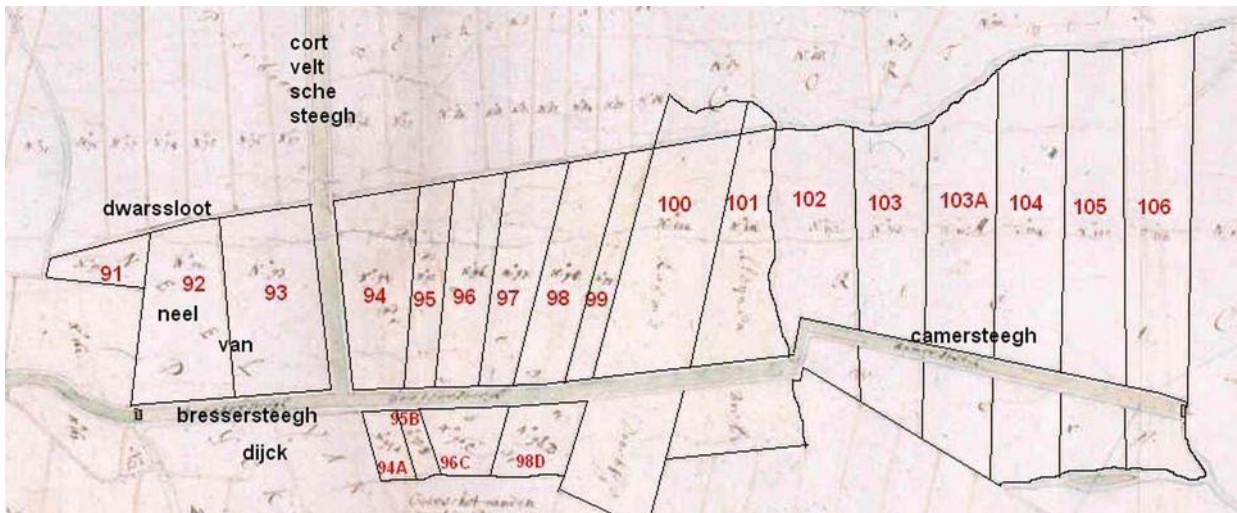
Uitvergrotingen tbv kavels 67-90

	Particulieren	De Domeijnen van hare Ed Groot Mo:
67	tusschen de kreeck ende out straetge, de Graefflijkheijt	2 mergen 528 roeden
68	ut supra	5 mergen 219 roeden
69	van 't out straetge zuijt op tot tegen de kreke en dwarssloot, en voorts den Triangel ²⁶ over den dwarssloot daer in begrepen tsamen	4 mergen 140 roeden
70	van 't out straetge tot tegen de kreke	2 mergen 44 roeden
71	tusschen voorgaende partije en kreke, noort op tot den eijgendom aff Colsters toe	2 mergen 496 roeden
72	uijt den noorden vanden dwarssloot, suijt op over den 2. dwarssloot tot de kreke toe, sijnde d'partije van de Kleine Peerboom	7 mergen 110 roeden
73, 74, 75, 76 ende n ^o 77	sijnde de rest van de Kleine Peerboom uijt den noorden vanden dwarssloot tot tegen de kreke ende is in n ^o 77 mede begrepen het driekantige hoexken bij zijden over de nieusteech, sijnde het selver hoexken groot 360 roeden, ende tsamen	23 mergen 98½ roeden
78	d' Iste parthije vanden Verckensjacht, uijt den noorden vanden dwarssloot, zuijt op over de nieusteech	7 mergen 424 roeden
79	ut supra	4 mergen 369 roeden
80	ut supra	5 mergen 557 roeden
81 en 82	vanden voors dwarssloot in 't noorden suijt op tot de nieusteech	5 mergen 317 roeden
83 en 84	ut supra	4 mergen 443 roeden
85	vanden vs: dwarssloot in 't noorden, en kreke in 't zijden	1 mergen 599 roeden
86	ut supra	2 mergen 119 roeden
87	beginnende van 't Raemsdonxweer, ende kleine bresser in 't noorden, over de kreke tusschen de 2 slooten tot de suijslijxt kreke toe, wesende Cortvelt	4 mergen 358 roeden
88	tusschen de 2 kregen	4 mergen 94 roeden
89	ut supra	1 mergen 503 roeden
90	sijnde 't reste van 't Cortvelt, loopende op een spits uijt	8 mergen 572 roeden

²⁶ Driehoek

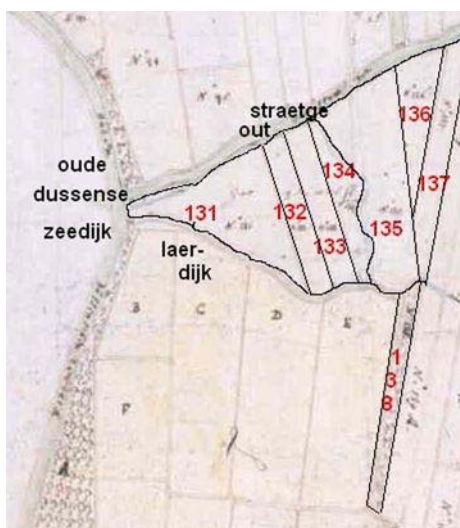
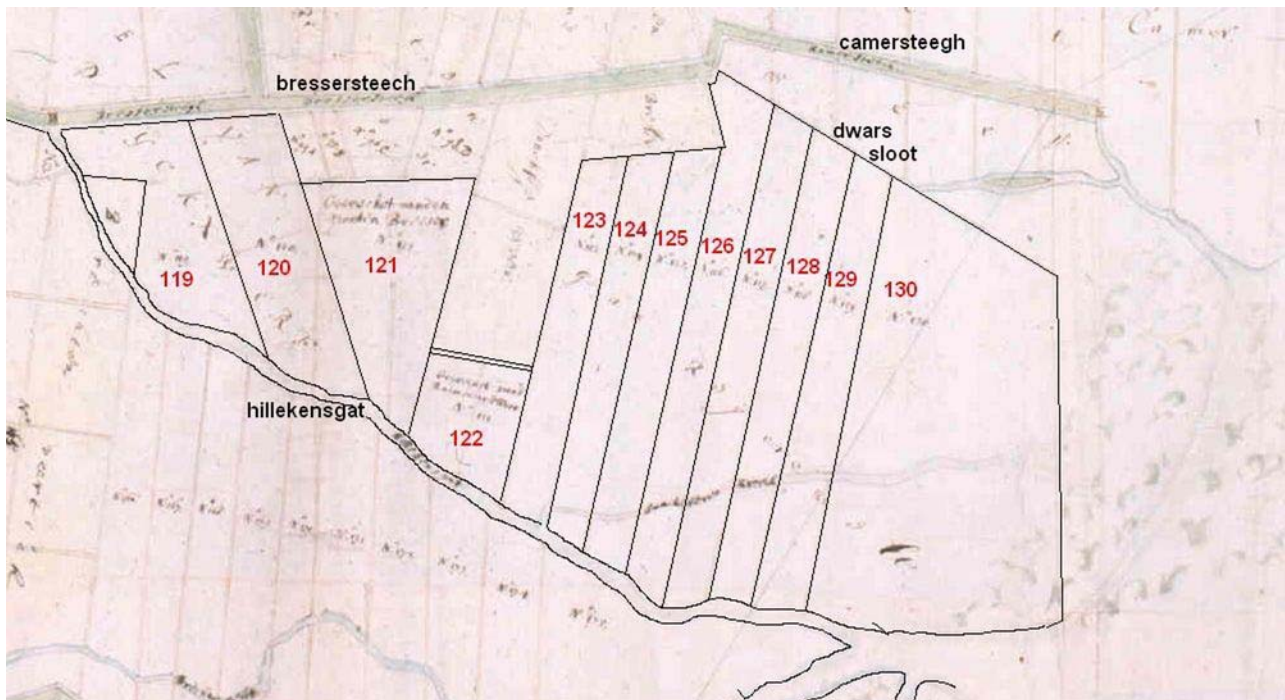
Uitvergrotingen tbv kavels 91-118

[7]	Particulieren	De Domeijnen van hare Ed Groot Mo:
91	sijnde een deel van den <u>Neel van Dijckxwerff</u> toebehoorende de Graefflijkheit tusschen n ^o 162 int noorden en dwarssloot in 't suijden	589 roeden
92	uijt den noorden van den Bressersteegh, suijt op tot den dwarssloot	9 mergen 109 roeden
93	ut supra	5 mergen 123 roeden
94A	bij noorden de Bressersteegh toebehoorende <u>Gijsbert Jacob Gijsberts cum suis</u>	395 roeden
94	tusschen de Bressersteegh int noorden ende Cortveltschesteech int oosten, <u>Jan Goijerts</u>	3 mergen 363 roeden
95	van den Bressersteegh int noorden, tot den eerste dwarssloot int zuijden, <u>Wilm Jansz Roubos</u> ende <u>Jan Gerritsz Lensvelt?</u> , groot met 95B tgene bij noorden van de voorn: steech gelegen is	2 mergen 195 roeden
96 & 96C	tsamen d'Heer Nispen Bailliuw ²⁷ aen wederzijden den Bressersteegh	4 mergen 207 roeden
97	aen de zuijt sijde vanden voorn: steech d'Erffgenamen van <u>Jacob Haerwen</u>	2 mergen 508 roeden
98 & 98D	aen wederzijde der voorn: steech toebehoorende <u>Jan Goijaerts</u>	4 mergen 477 roeden
99	aenden zuijdzijde vande voorn: steech <u>Gijsbert Jacobs</u>	1 mergen 396 roeden
100	't Raemsdonxweer uijt den suijden van den dwarssloot over de Bressersteegh tot tegens d'affsnijdingen van 't vs: veer	12 mergen 317 roeden
101	kleijnen Bresser, d' <u>Heer Bollekens</u> , aen wederzijden de vs. steech	6 mergen 258 roeden
102	1 parthije van den Rietwerff aen wederzijde de Camersteegh, de Graefflijkheit	4 mergen 586 roeden
103	streckende alsvooren	5 mergen 299 roeden
103A	ut supra	6 mergen 475 roeden
104	ut supra	7 mergen 244 roeden
105	ut supra	6 mergen 361 roeden
106	ut supra	7 mergen 450 roeden
107	1 parthije van den Kamerst[eech]	8 mergen 132 roeden
108	tussen de 2 krekken, 1 parthije vanden Kamerst[eech]	17 mergen 90 roeden
109	sijnde mede deel van t overschot van Wijffvliet, langs het gat gelegen	2 mergen 484 roeden
110 & 111	<u>Cornelis de Ruijmen cum suis</u>	10 mergen 220 roeden
112	den triangel, ende rest van de wijffvliet	5 mergen 276 roeden
[8]		
113	een gedeelte van Stakenburgh toebehoorende, de Graefflijkheit tusschen de kroke ende drie slooten begrepen	5 mergen 298 roeden
114	begrepen tusschen de slooten	5 mergen 328 roeden
115	metten aenwas	23 mergen 72 roeden
116	ut supra	6 mergen 488 roeden
117	ut supra	5 mergen 500 roeden
118	3 parthijken, stuijtende tegens de kreek die int Wijffvlietse gat loopt	6 mergen 290 roeden

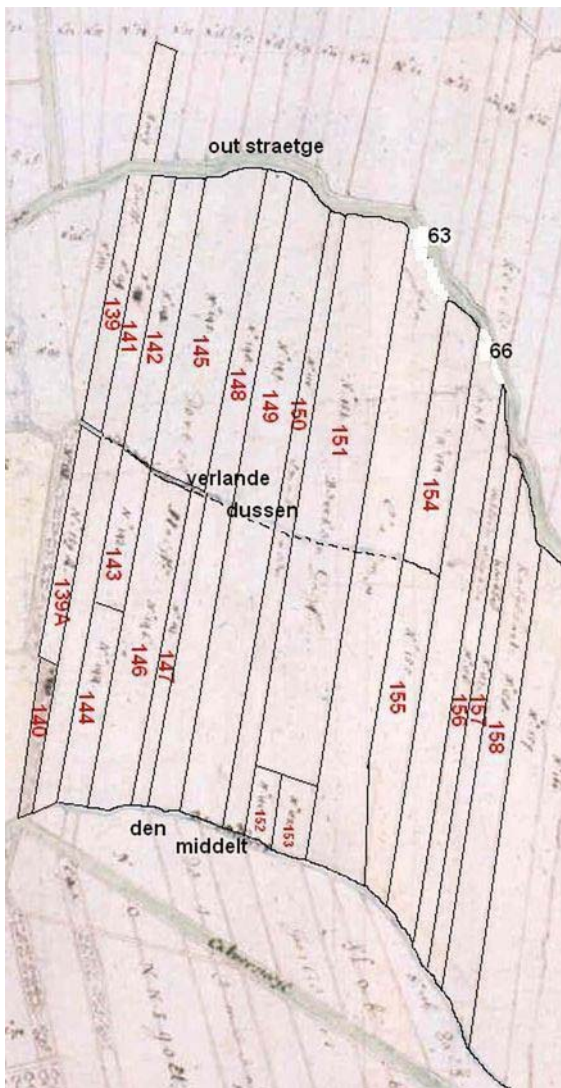
²⁷ Baljuw, een hoge bestuurlijke titel

Uitvergrotingen tbv kavels 119-138

	Particulieren	De Domeijnen van hare Ed Groot Mo:
119	<i>neel van dijcxwerff, bij noorden de Bressersteech</i>	5 mergen 358 roeden
120	<i>tusschen de Bressersteech ende Hillekensgat</i>	6 mergen 363 roeden
121	<i>tusschen den eigendom in 't zuijden ende Hillekensgat in 't noorden</i>	6 mergen 520 roeden
122	<i>d'afsnijdingen van Raemsdoncxweer</i>	3 mergen 13 roeden
123, 124 & 125	<i>sijnde een deel van <u>Jan Reijerevelt</u> van outs genaemt 't overschot van de kleinen bresser van den Eigendom uit zuiden tot hillegat in 't noorden tesamen groot toebehoorende Graefflijkheit nr. 126 van dwarssloot int zuijtwesten vs hillegat in 't noorden nr. 127, 128, 129 ut supra nr. 130 sijn 't resterende van <u>Jan Reijerevelt</u></i>	13 mergen 509 roeden } 5 mergen 569 roeden } 65 mergen 583 roeden 16 mergen 567 roeden } 29 mergen 134 roeden }
131	<i>van 't outstraetge voor aen den ouden dussense Zeedijck tot aen de Laerdijck toe, toebehoorende de kinderen van <u>Crijn Sijmonsz</u> cum suis</i>	2 mergen 327 roeden
132	<i>tusschen out straetge ende Laerdijck <u>Ariaentge Backers</u></i>	1 mergen 83 roeden
133	<i>ut supra, <u>Willem Joosten Oversteech</u></i>	1 mergen 96½ roeden
134	<i>tusschen den sloot ende kreeck, toebehoorende <u>Aeghtgen Teunis</u></i>	590 roeden
135	<i><u>Cornelis Theunis Everde</u></i>	3 mergen 131 roeden
136	<i>den triangel, weeskinderen? van <u>Evert Jorisz.</u></i>	1 mergen 183½ roeden
137	<i>van 't out straetge tot d'oude verlande Dussen of Hillen, toebehoorende <u>Arien van Benschop</u> cum suis</i>	1 mergen 180½ roeden
138	<i>griendeken langs de Laerdijck toebehoorende d' <u>Heer Bollekens</u></i>	479 roeden

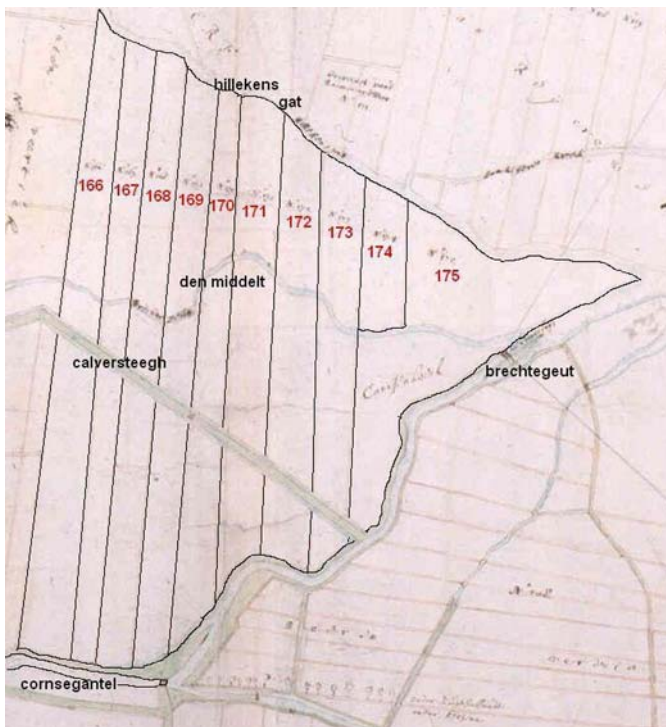
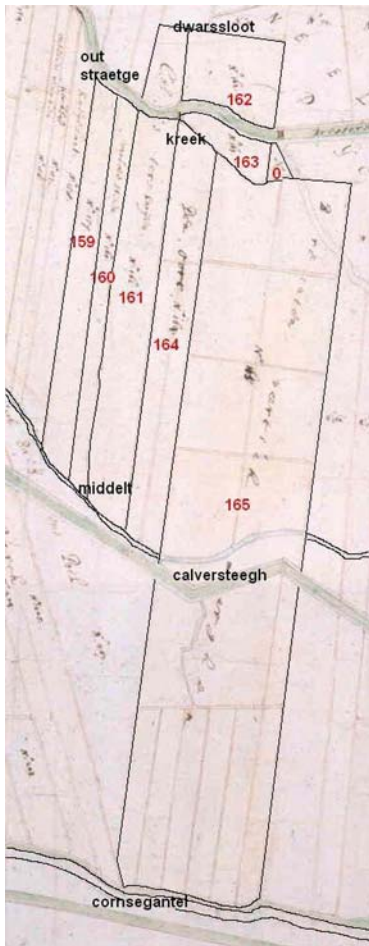
Uitvergroting tbv kavels 139-158

Kavels 63 en 66 lopen tussen deze kavels door

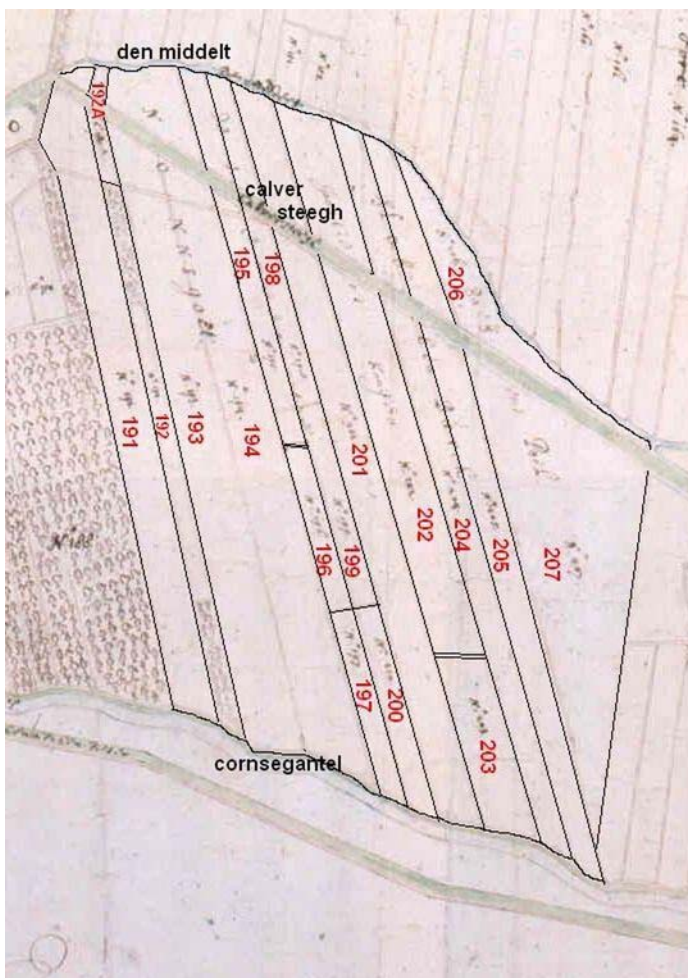
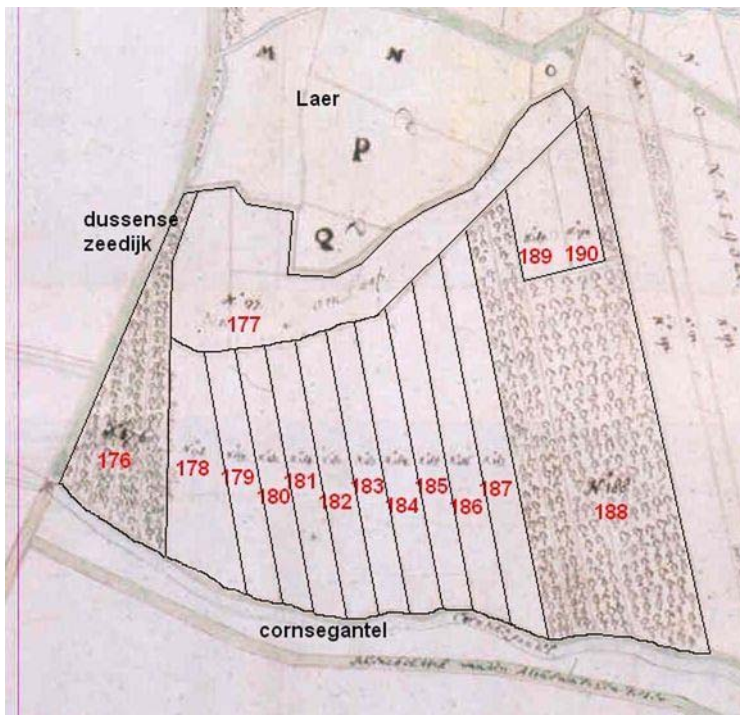
139	de Gooijhoeff strekkende van over het out straetge, noort op tot d'oude verlande Dussen, toebehorende d'Hr. <u>Wevelinckhoven</u>	2 mergen 58½ roeden
139A	van daer noort op tot het griendeken toe, toebehoorende <u>Sijke Crijnen</u>	1 mergen 162½ roeden
140	een griendeken langs de Laerdijck, toebehoorende <u>adv[ocaa]l Stael</u> cum suis	230 roeden
141	van 't out straetge noort op tot de Middel toe, <u>Bastiaen van de Heuvel</u>	3 mergen 451½ roeden
142	van 't out straetge tot d'oude overlande Dussen, d'Ed <u>Heer van Heeswijck</u>	2 mergen 269½ roeden
143	van daer noort op tot den 1ste sloot toe, toebe- hoorende de kerk van Dussen	1 mergen 138 roeden
144	van de sloot aff noort op tot de Middelt toe	1 mergen 404 roeden
145	Dortsehoeff van 't out straetge tot d'oude Dussen toe, <u>Hendrick van Gils</u> cum suis	5 mergen 119 roeden
146	Dortsehoeff van d'oude Dussen tot de Middelt toe, d'Heer <u>Wevelinckhoven</u>	3 mergen 492 roeden
147	daernevens gelegen van oude dussen tot de Middelt, <u>Dingeman Bastiaensz</u>	1 mergen 154 roeden
148	van t'out straetge tot de Middelt toe d'Hr. <u>Wevelinckhoven</u>	5 mergen 321 roeden
149	streckende alsvooren d' Hr.Caste	6 mergen 458 roeden
150	Smalwecht, ut supra, d'Hr. <u>Wevelinckhoven</u>	3 mergen 12½ roeden
151	Berchenhoek, Mevrouw Hondschalpoorn? van out straetge noort op tot n ^o 152 en 153 toe	9 mergen 291 roeden
152	<u>Ariaentge Backers</u>	328 roeden
153	<u>Willem Joosten Oversteegh</u>	378 roeden
154	van out straetge noort op tot oude verlande dussen toebehoorende <u>P^r.Gerritsz Decker?</u>	2 mergen 279½ roeden
155	van de oude Dussen tot de Middelt toe <u>Francois de Roovers</u> wed.	2 mergen 449 roeden
156	<u>Wilber de Weerken</u> van out straetge tot de Middelt toe, toebehoorende	2 mergen 305 roeden
157	t Kerkhoff, Heer van Dussen	2 mergen 363 roeden
158	Kagelant, erffgenamen van Verperwer Theunis Kaeghe	4 mergen 298 roeden

Uitvergrotingen tbv kavels 159-175

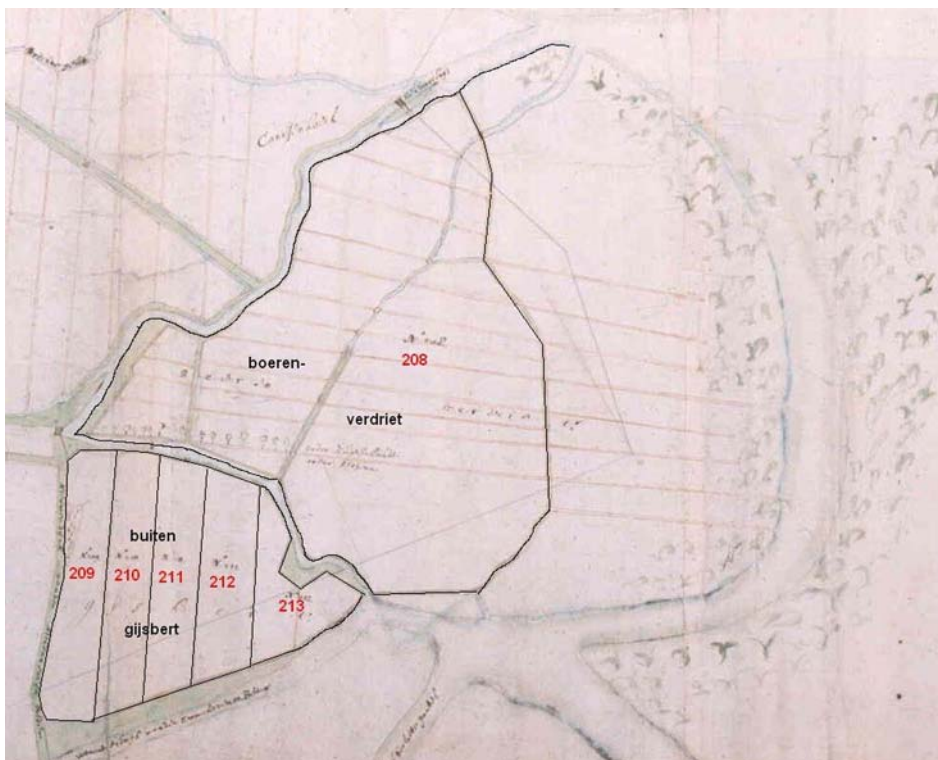
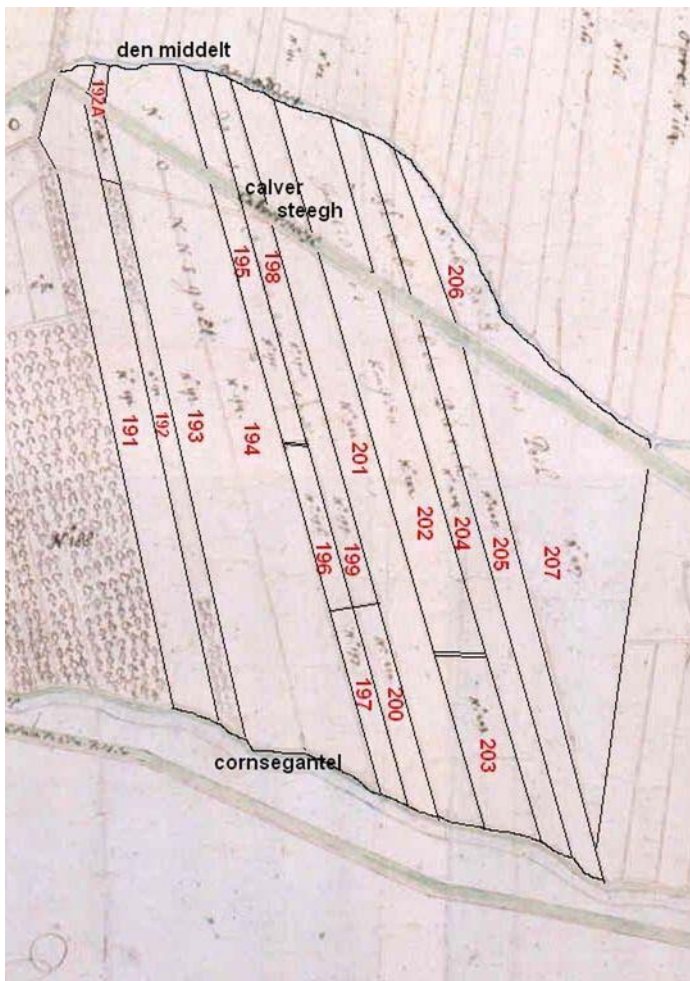
[10]		Particulieren	De Domeijnen van hare Ed Groot Mo:
159	<i>Hendrick Pieters Heuvel, toebehoorende Herman van de Eijck</i>	4 mergen 372 roeden	
160	<i>Vrouwensteen, d'Heer Wevelinckhoven</i>	3 mergen 219 roeden	
161	<i>Colsterskooijen uijt den suijden van den dwarssloot over het out straetge, noorden op tot de Middelt toe, d'H^r Wevelinkhoven</i>	9 mergen 276 roeden	
162	<i>uijt den suijden van den voorsz dwarssloot, noort op tot het out straetge, d'H^r <u>Johan ten Hage</u></i>	3 mergen 455 roeden	
163	<i>bij noorden t' out straetge tot de kreeck toebehoorende denselven</i>	1 mergen 363 roeden	
0	<i>een driecantigh hoexken, de Graefflijkheijt</i>		118 roeden
164	<i>genaemt den Oort van de kreke in t zuijden tot de Middelt int noorden, de H^r van Dussen</i>	7 mergen 283½ roeden	
165	<i>Brechten xl. mergen, beginnende van de sloot over Hillekensgat ende van de voorsz kreke in't zuijden, noort op over de Calver- steech, ende voorts door ter halven den Cornsegantel, d'H^r van Dussen</i>	46 mergen 226 roeden	
166	<i>sijnde vs parthije bij westen brechten xl mergen beginnende uit den suijden van Hillekensgat noort op tot halven Cornsegantel, toebehoorende Graefflijkheijt</i>		12 mergen 519 roeden
167	<i>ut supra</i>		9 mergen 305 roeden
168	<i>ut supra</i>		9 mergen 170½ roeden
169	<i>ut supra</i>		9 mergen 521½ roeden
170	<i>ut supra</i>		7 mergen 581 roeden
171	<i>ut supra</i>		10 mergen 159 roeden
172	<i>ut supra</i>		9 mergen 405½ roeden
173	<i>streckende alsvoren het stukje over de steech daer mede in begrepen</i>		7 mergen 181 roeden
174	<i>tusschen beijde kreen</i>		3 mergen 42 roeden
175	<i>tusschen Hillegat en Brechtegeut Canissenhoeck</i>	8 mergen 511 roeden } 7 mergen 129 roeden }	16 mergen 40 roeden

Uitvergrotingen tbv kavels 176-197

176	grienden langs den Dussensche Zeedijck west Jan Pieters sloot, noorden halven Cornsegantel, d'H ^r van Dussen cum suis toebehoorende, streckende tot de Laerdijck toe	5 mergen 283 roeden	
177	den overloop van de Laer, d'H ^r <u>Casters</u>	9 mergen 45 roeden	
178 & 179	tusschen d'omloop in 't zijden, den Cornsegantel int noorden, sijnde de vs. eerste waedekens van Jan Pieters Sloot aff, toebehoorende de Graefflijkheijt		5 mergen 141½ roeden
180 & 181	ut supra		4 mergen 13 roeden
182 & 183	ut supra		4 mergen 467½ roeden
184 & 185	ut supra		5 mergen 113 roeden
186 & 187			6 mergen 191½ roeden
188	de Helackers, Boskoijen, sijnde alle de grienten toebehoorende <u>Cornelis van Brandwijck</u> cum suis, tsamen groot de nombre van	16 mergen 21½ roeden	
189	<u>Loos v Hooijbroeck tot Heusden</u>	1 mergen 244 roeden	
190	denselven	1 mergen 85½ roeden	
191	van den Middelt uit zijden, noort op over de Calversteech tot halve Cornsgantel, d'Ed heer vaseesolijck?	6 mergen 449½ roeden	
192A	van de Middelt alsto? tot tegen N ^o 192 toe, de Graefflijkheijt		589½ roeden
192	van den Graefflijkheijt uit zijden noort op tot de Gantel, P ^r <u>Gerritsz Decker</u>	1 mergen 465 roeden	
193 & 194	[Nonnegoet] samen van de Middelt in 't zijden, noort op tot den voorsz gantel 't H: Geesthuijs tot Dordrecht	18 mergen 197 roeden	
195	een gedeelte van de gemeente, van de Middelt over de Calversteech tot den 2 ^e dwarssloot toe, toebehoorende <u>Herman van de Eijck</u>	2 mergen 250 roeden	
196 & 197	van daer tot Cornsegantel, toe- behoorende d'Ed. <u>Heer van Strevelshoeck</u>	2 mergen 266 roeden	

Uitvergrotingen tbv kavels 198-213

198 & 199 & 200	uijt den zijden van den Middelt tot de Cornsegantel, tsamen toebehoorende d'E ^d Heer van Heeswijck	4 mergen 429 roeden	
201	streckende alsvoren d'H ^r Wevelinckhoven	7 mergen 72 roeden	
202 & 203	Joostijens kooijen, streckende alsvoren, <u>Herman van de Eijck</u>	9 mergen 377 roeden	
204	d'oostelijckste parthije van Stobben[burch] streckende alsvoren, toebehoorende d'Erffgenamen van de Lantmeter <u>Sperwer</u>	5 mergen 107 roeden	
205	daer naestgelegen, streckende als voren, <u>Arien Pietersz Stael</u> erffgenamen	5 mergen 268 roeden	
206	sijnde de 1ste parthije van Baeijenspoel tusschen de Middelt ende Calversteech toebehoorende de Graefflijkheijt		3 mergen 309 roeden
207	de 2de parthije van Baeijenspoel van de Calversteech tot met een spie in Brechtenpl. men?, toebehoorende de Graefflijkheijt		9 mergen 432 roeden
208	sijnde den gehelen Boerenverdriet toebehoorende de Graefflijkheijt binnen de Cade groot buijten de Cade noch	54 mergen 40 roeden } 49 mergen 100 roeden }	103 mergen 180 roeden
209	sijnde d'I ^e parthije van Buijtengijsbert toebehoorende de Graefflijkheijt, leggende langs den nieuwen dijk	5 mergen 539 }	
210	de 2 ^e parthije	5 mergen 63 }	
211	de 3 ^e parthije	5 mergen 161 }	26 mergen 14 roeden
212	de 4 ^e parthije	5 mergen 256 }	
213	de 5 ^e parthije	4 mergen 295 }	
Particulieren uijtgenomen de Laer		272 mergen 273½ roeden	
		Graefflijkheijt	1034 mergen 414½ roeden

[13] [lijst van te beantwoorden zaken]

*Memorie bij Ed: Mo: Heeren van den Reekeningen
van Haere Ed. Groot Mo: domeinen, opgesteld
ende overbehandicht aen de Ed. Heeren van
Heeswijck, Dussen, Bailliuw Nispen ende
Johan van Wevelinckhoven, bij haere Ed: Mo:
applicanten van den gestelt tot de directie²⁸
ende bedijcken van de voors: landen.*

1. *De grootte van de landen met de Signal²⁹: van de Eijgenaers, mede de hoochte en laeghte, oock nature van de selve. En in species³⁰ soo veel hooge & lage landen daerinne aen haer Ed: groot Mo: behooren alsmede wat ende hoeveel landen buijten de geconcipieerde³¹ dijckage gelegen sijn. En off die kleij ofte santgronden sijn Item wat wegen stegen, kreken³² off hillen³³ inde voors: gronden gelegen sijn.*
2. *de voors: caerte te doen slaen op alle concepten van Dijckage soo op't grootst als kleinst, ende de uutwateringhe daer bij t' expresseren, soo wel ten regards van de binnen te bedijcke lage landen als door de buijtengronden ten diepe³⁴ toe, als oock de uutwateringen van den oude landen door de buijtenlanden. Noch te seggen hoe veel gronden van de Camer³⁵ sullen worden vergraven tot de Bermslooten.*
3. *alsmede de gronden tot het maken van den dijck, de quantiteit met expressie³⁶ van de qualificatie van de vergraven gronden.*
4. *Noch hoe veel grondts sal noodich sijn tot den dijck ende Bermsloot van dien.*
5. *Noch hoe groot [de] de gront is van de stegen en wegen. Ende waer noodich is nieuwe te leggen.*
6. *Lijste van alle d'Ingelanden uijt te brenghen, met bijvoegingen derselver mergentalen³⁷. En die mergentalen met een ander Coleur³⁸ te designeren.*
7. *Te letten waer, ende op wat voet³⁹, sal werden gebooden de vergoedingen van de gronden, tot opmakinge van den dijck, ende van de te vergraven bermslooten, voor soo veel die haer Ed: Groot Mo: competeren⁴⁰.*
8. *alsmede de vergoedingen van de gront der wegen en stegen aldaer abreeden? leggende.*
9. *Item op den voet van de Contributie van de Binnenlanden*

²⁸ Leiding & bestuur

²⁹ Signalementen

³⁰ Soort

³¹ In concept

³² Kleine waters

³³ Hoger gelegen gronden, heuveltjes

³⁴ Waar de Biesboschwatersen zich bevonden

³⁵ Een gebied richting Biesbosch

³⁶ Toelichting, verklaring

³⁷ Getal van de mergens, de hoeveelheid mergens=morgens

³⁸ Kleur

³⁹ Zoals in b.v. rentevoet

⁴⁰ Aanbelangen

[14]

10. *De begrootinge van de oncoste van de te leggen sluijse.*
11. *Item van ijder roede Dijckx en Bermsloot.*
12. *Noch op de oncoste van de noodige watergangen, ter respecte van de lage landen*
13. *De oncoste van het overgaen van kreken, te weten in het dijcken, wat de grontslagh aengaet*
14. *hoe de oude landen⁴¹ over ofte deur de Buijtelanden in cas⁴² van indijcking sullen uutwateren*
15. *Wie de kade langs de uutwateringe sullen maken, becostigen, ende onderhouden, en hoe hoogh die sullen sijn.*
16. *Wat voet in de uutwateringe van den oude landen sal worden geobserveert, ende wie de directie daer omtrent sal hebben.*
17. *In casu bevonden soude werden, dat de lage landen niet soude kunnen worden gedient sonder moleust⁴³, waer dan de costen te vinden.*

*Antwoort op de voors: memorie,
dienende dese antwoorde mede
tot verbael op de voors: caerte
der voorn: landen.*

op artikel 1. De voors: landen sijn samen groot, als hier voor folio 6. de nombre⁴⁴ van 1461 mergen 181½ roeden, daer onder de particuliere Eijgenaers sijn gedesigneert⁴⁵ alle met een gele couleur sijnde hooge en lage landen door malcanderen gelegen. Edoch dat de landen van de particuliere Eijgenaers leggende tusschen de Kalversteech ende outstraetge westwaerts op tot omtrent de noort toe, alsmede de particulieren aen wederzijden de Bressersteech gelegen, neffens des Graeffeleijkheit, Rietwerff, Camer, omtrent de Camersteech, en een gedeelte van Stakenburgh gets: n° 112 ende n° 114 sijn van de hoochste landen, welcke landen aende voors: Bressersteech ende Kamersteech gelegen aen't suijdelijck eijnt van

⁴¹ Ten opzichte van de concepten van nieuw te bedijken landen

⁴² Geval

⁴³ Schade

⁴⁴ Aantal

⁴⁵ Aangewezen

langerhant⁴⁶ al lager zijn, sulx oock meerdere van de parthijen langs de schijsloot gelegen, aldaer hoogh zijn, ende na de sijde vande Nieusteech verleegen⁴⁷ en eenige van dien in 't midden hoogh, ende aen wedereijnden verleegen. Ende verders dat de landen van hare Ed: groot Mo: gelegen bij suijsden het out straetge als de Goepoort, Hoecxkens, item die geteijckent zijn n° 52 tot 71 beijde incluijs, het gedeelte van Foexwerff bij noorden de Nieusteech gelegen, kleijne Peerboom, Verckensjacht het gedeelte van de Langewerff bij noorden de nieusteech gelegen, Cortvelt, item al de landen vanden domeinen leggende tusschen de Bressersteech ende Rietwerff in t Zuijsden ende den Cornsegantel deurgaens in t noorden lager zijn, als de voors: genoemde Particulieren. Dat oock de landen buijten de Laer, bij noorden langs de Calversteech, aldaer heugelijck⁴⁸ hooger zijn, als deselve zijn langs de Cornsegantel, ende deselve van langerhant aft⁴⁹ van de Kalversteech aft na den voors Gantel toe al leeger⁵⁰ worden, edoch dat de selve wel rijkelijk soo hoogh, en hooger zijn, als hare Ed: Groot Mo: waedekens⁵¹ langs de voorn: Gantel bij westen Jan Pieters sloot gelegen. Dat alle de landen in de Caerte begrepen, van nature goede kleijlanden zijn, van seer vette ende vruchtbare substantie. Ende souden van den voors: mergentalen buijten de geconcipieerde dijkage van 't grootste concept buijten blijven ontrent 261 mergen daer onder van de particulieren zijn gerekent ontrent 35 mrg 79 roeden Door de voors: landen loopen de kreken, hillen, wegen ende stegen als inde caerte te sien is, ende aldaer genoemd zijn.

op artikel 2. Het groote ende kleine concept⁵² soo als het selve door mij voor desen in bijwesen ende met goetvinden vande voorn: Heeren tot het werck van de dijkage genoemd, is affgebakent geweest, is met een linie⁵³ op de voors: caerte getekend. Als eerst het grootste concept, t gene voor haer Ed: Mo: wel het dienstighst soude zijn, namentlijk van de dijk vande Althenaschenpolder door de Gijsbert buijten de Ka van den Boerenverdriet, van daer met een kromme linie tot aen de nieuwe voorsluijs, van daer door

⁴⁶ Geleidelijk aan

⁴⁷ Lager worden

⁴⁸ Heugelijk = merkbaar

⁴⁹ Geleidelijk aan

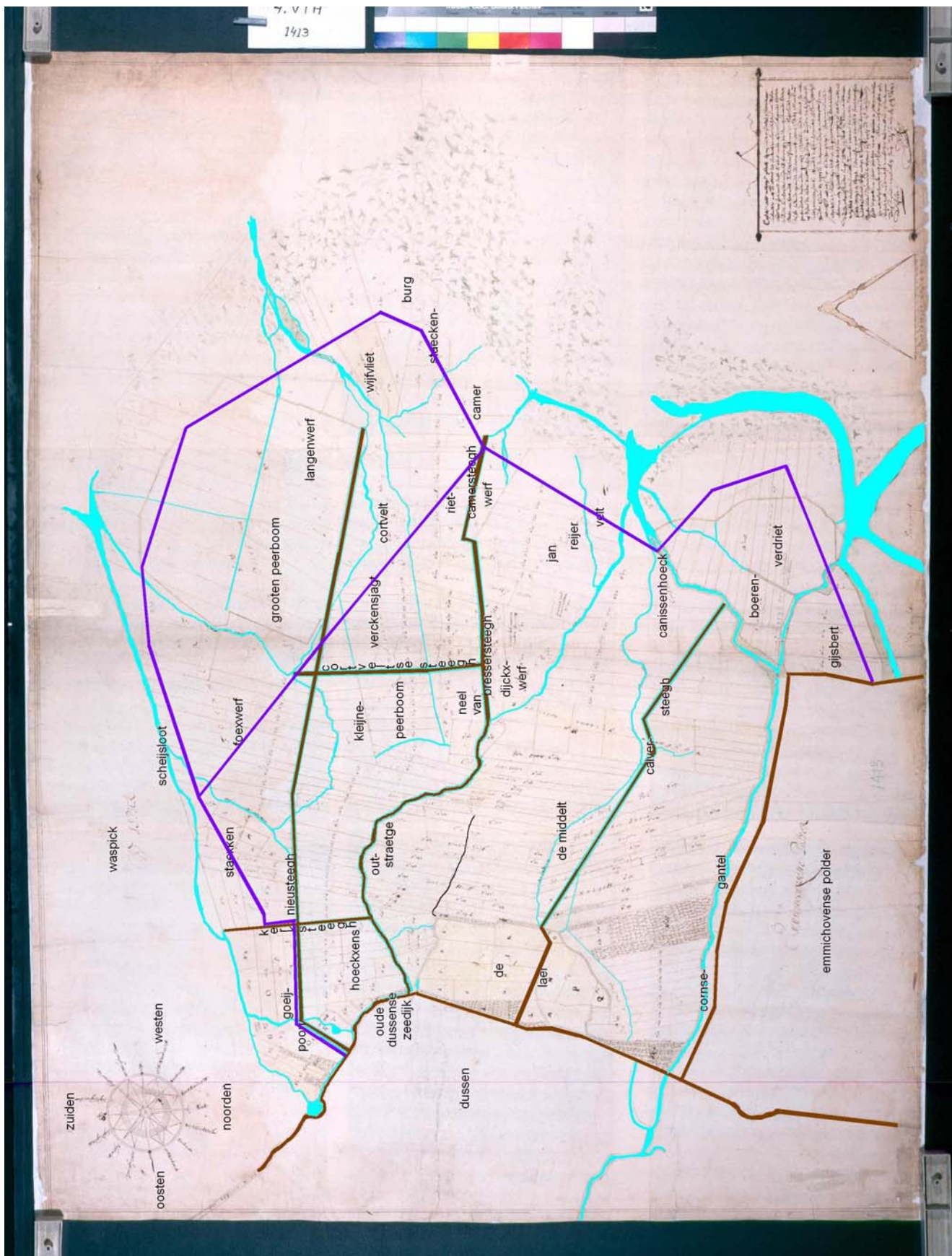
⁵⁰ Lager

⁵¹ Weidekens = weitjes

⁵² Er werden 2 ontwerpen voorgelegd

⁵³ Lijn

Kaart met indicatie van de dijk alternatieven (het kleine en grote concept)

[16] *Jan Reijersvelt tot op de Camersteech, ende van daer over het hoogh van de Camer, ende hoogh van Stakenburgh oostelijk verbij de drie boomen aldaer staende, van daer tot op de Ka bij d'Heer Cleopol cum suis gelegen, van daer tot op de punt van de voors: ka bij Peerboomsgat, van daer langs de Scheijsloot bij 't Staexken, soo voorts op de parthijen get: n° 17. Van daer noordelijk op, tot op de parthije : n° 52. Van daer weder oostelijk op ter aende Nieuwsteech, ende soo voorts langs deselve tot aende Zuijthollandsche Zeedijck.*

Het kleine Concept soo als mede afgebakent was is van vande dijck vande Althenaschepolder ende voorts als voren tot op de Camersteech toe, van daer met een rechte linie tot op het Staexken, en dan voorts de Raeije tot aende oude Dussensche oft Zuijthollandsche dijck als voren. Vid⁵⁴. aengaende dit concept hier na onder het hoofd van nader consideratien. Ende sijn tot uutwateringe van de hooge ende lage landen suffisante⁵⁵ de killen⁵⁶, en wechslooten⁵⁷, mitsgaders de te maken bermslooten, daer op respectivelijk alle de slooten sijn uijtschietende⁵⁸. Alleenlijk soude noodich sijn te graven een sloot van 14 á 15 voet wijt van het westeijnde van de Kalversteech, suiwestelijk op langs de Cornsegantel tot in Brechte geut, van waer dan den Bermsloot langs den dijck tot in Hillekensgat te samen soudien dienen tot uutwateringe vande landen tusschen de Kalversteech in 't zijden ende Cornsegantel in 't noorden, mits een brugge te leggen aen t eint van de Kalversteech

Het water genaemt de Middelt en Brechtegeut in 't noorden, ende den Wechsloot bij noorden langs t'outstraetge, ende Hillekensgat dat wijt is 3.4 en 5. roeden sijn bequaem tot uutwateringe van de landen tusschen 't outstraetge ende Kalversteech gelegen, ende konnen mede bequamelijk door Hillekensgat, ende het Peerboomsgat uijtwateren de landen tusschen de Scheijsloot in 't Suiden, ende het oude straetge Bressersteech ende Camersteech in 't noorden gelegen, hebbende deselve tot behulp de respective Wechsloot ende de te maken Bermslooten. Des oock dat den sloot die ten zijden langs den groote Bresser loopt door de Cortveltse steech worde doorgegraven, alwaer dan een Brugge soude moeten worden overgeleecht. Ende soude de voors: watergangen, wechen, ende Bermslooten, alle jaer in 't bequamen saisoen dienen te worden geschout⁵⁹, alsmede de Kasloot langs den Cornschegantel.

Belangende het Wijffvlietsgat,

⁵⁴ Vide = Zie

⁵⁵ Voldoende

⁵⁶ Breder afwateringen

⁵⁷ Sloten langs de weg

⁵⁸ Waar de sloten op uitlopen

⁵⁹ Geinspecteerd

- [17] *hetselve is tot de uutwateringe niet so bequaem, als wel de voors: wateringen, soo, omdat bevonden is, dat buijten in de Biesen⁶⁰ niet laech water genoegsaem drooch komt te leggen en sonder diepte aldaer met de grondschael⁶¹ lecht, als om dat g... sluijs soude dienen aldaer te worden gelecht, vermits die met Geffel? en Ruijchten dickwils soude perijcul⁶² lopen van toe te schieten. Ende belangende d'uutwateringe van de oude door de nieuwe landen, 't selve sal worden gesecht hier nae op artikel 14.*
Tot de Barmslooten soudon op de gronden van haere Ed: groot Mo: op 't voors: groote concept vergraven worden vier mergen 306 roeden, afgetrocken 63 roeden die op de particulieren soudon worden vergraven.
- op artikel 3. Staet te letten, dat den dijck met de twee Barmen is geconcipieert, tsamen op een breedte van xiii roeden putsemaet, ende geheele lengthe op 't grootste concept is 2367½ roeden, daer van de gront in 't geheel bedraechen (affgetrocken 337 roeden van de particulieren) op haer Ed: Groot Mo: lant 48 mergen 220 roeden wesende goede kleijgronden.*
- op artikel 4. Is beantwoort voorgaende artl. 2 ende 3.*
- op artikel 5. De wegen en stegen die van outs gelegen hebben ende nu noch leggen, sijn groot op de gront van de Domeinen viii mergen 142 roeden.*
Ende soudon dienstich sijn te maecken voor eerst een Nieuusteech te beginnen van de hoeck van den nieuwen Althenaschen polder, tot aen 't noordelijk eijnt van de Cortveltsche steech lanck 406 roeden breed 1½ roede sijnde 1 mergen 9 roeden.
Noch van 't suijdelijk eijnt van de voors: Cortveltse steech, de selve te verleggen suijtwaerts op tot aen de nieuwen te maken dijck lanck 186 roeden breed. alsvoren, makende noch op den Graeffelijken gront 279 roeden
noch soude de Nieuusteech konnen worden verlengen tot aende nieuwen te maken dijck, lanck 160 roeden daer van soude kommen op haer Ed: groot Mo: gront 89 roeden breed alsvoren 126 roeden
1 mergen 414 roeden
ende op de gront van de particulieren 114 roeden
- op artikel 6. De lijst van de particuliere Ingelanden, is hier voren uijtgedrukt met elck sijn mergentalen, wesende deselve op de Caerte met een aparte Coleur aangewesen als hier voren op artikel 1 is gesecht.*

[18]

- op artikel 7. Hierinne te voegen, den raet, soo als bij alle Dijckagien*

⁶⁰ Natte rietgronden

⁶¹ Waterspiegel

⁶² Gevaar

ordinaris⁶³ wert geobserveert, oft hierover nader bij hare Ed: Mo: met d'Ingelanden te convenieren⁶⁴, ende te examineren⁶⁵ wat in desen ten tijde den Althenaschepolder is bedijckt (daer in mede verscheijde particulieren gelegen sijn) is gedaen. En soude mijns bedunckens wel redelijk sijn, dat de gronden tot opmakinge van den dijck, bij den gemeenen⁶⁶ polder souden worden betaelt.

op artikel 8. .e nieuwe te maken, ende reparareren van den nu leggenden stegen bij den gemeenen polder te betalen, alsoo tot gemeenen dienst soude wesen gelecht.

Ende wat belanghe de wegen ende stegen, alreede leggende, deselve sijn voor hooffs soo wel van de landen van hare Ed: Groot Mo: als van de particulieren affgegraven, sulex⁶⁷ als op de Caerte te sien is. Ende als daer van vergoedinge soude werden gedaen, soo soude daerinne ten opsichte van de gronde van hare Ed: Groot Mo: ende particulieren equaliteijt⁶⁸ dienen te werden geobserveert, ten ware⁶⁹ hare Ed: Mo: goetvonden d'eene tegens d'andere te compenseren.

op artikel 9. De binnenlanden hebben hare eijgen lasten van Dijckgelden, meulegelden⁷⁰, binnebantsche onraet etc. Ende staet in't reguard⁷¹ van dijckagie niets off weijnich tot benefitie⁷² van den nieuwe dijckage te verwachten.

op artikel 10. Den Polder soude konnen sijn gedient, met twee suffisante houte sluijsen, als een in Hillekensgat, en eene int peerboomsgat, die ongevaerlijk⁷³ souden kosten tsamen 5000 guldens. Ten ware door iemants hemdes? Verstaende?, wierde geoordeelt de gront suffisant te sijn, tot steene sluijsen, in welcke gevalle die best souden sijn, en souden d'oncosten van de selve volgens te maken besteck moeten worden begroot doch alhier genomen beijde op 9000 guldens.

*op artikel 11. Tot ider roede Dijckx (met het maken van den Barmslooten daerinne gerekent alsoo de aerde daer uijt komende aen de dijck soude worden gebracht) soude gaen ontrent 35½ schaften⁷⁴ aerde. Ende als d'aennemers souden maken de Slingerkade tot haren laste daerinne gerekent, soo wert geoordeelt dat men de schaft te rekenen ten hooghsten soude besteden tot xv. stuijvers, beloopt ider roede dijck met Barmslooten xxvi £ x st, ende over 2367½ roeden, die t voors: grootst concept soude lanck sijn de somme van 62738 “ 15/10
Edoch alsoo alle[s] kruijwerck is, d'aerde kort*

⁶³ Gewoon, normaal

⁶⁴ Overeen te komen

⁶⁵ Onderzoeken

⁶⁶ Gezamenlijke

⁶⁷ Zulks, zoals

⁶⁸ Gelijkheid

⁶⁹ Tenzij

⁷⁰ Molengelden

⁷¹ Ten opzichte van

⁷² Voordeel, welzijn

⁷³ Voorzichtig begroot

⁷⁴ Een eenheid van maat ter grootte van 1 kruiwagen(?)

*bij de hant leijt, soo is 't gevoel, dat om 12 stuivers
de schaft soude worden bestelt, beloopende
over 83651 schaften aerde die inden gehelen dijck
soude gaen, in plaets vande vs: 62738“15: de somme van 50190 “ 12/10*

[19]

*op artikel 12. En sijn geen andere watergangen noodich, als die
tegenwoordigh sijn, en die op artikel 2 hier voren
sijn aengewesen. Anders souden d'oncosten daer van
bij den polder moeten worden betaelt.*

*op artikel 13. D'oncosten van 't overgaen⁷⁵ van kreken souden komen
te kosten tegens de schaft aerde gerekent ontrent
912 £, doch hier genomen op 1000 “ - “ –
doch soude door t affsacken van de aerde in 't water wel
wat kunnen ontschieten.*

*op artikel 14. Belangende d'uitwateringe van de oude door de
nieuwe landen over sulx op artikel 2 bij haer Ed: Mo:
mede is voorgesteld, deselve oude landen, wesende
de Vierbanne, van Dussen Muijkerck, den Hil,
Emmickoven ende Waerthuijsen, hebben bij contract
ende overgifte van haer Ed: Mo:, ende andere
Ingelanden in date den 19 augusti 1595 van outs
hare uitwateringen gehadt door de Cornsche Gantel
ende voorsluijs, die aen haer dienvolgens niet en
kan worden gedisputeert noch geweijgert, en sijlieden
deselver uitwateringe oock niet kunnen misschen.
En is oock voor de polder ondiensstigh, dat het water
van de oude landen, met dat van de nieuwe landen
soude worden vermenght. Maer alsoo
bedenckelijck is, off de nieuwe voorsluijs
wel swaer ende suffisant genoeg soude wesen
tot het dragen van de dijck ('t welck nochtans soude
moeten geschieden als den nieuwe polder geene
gemeenschap met het oude lant soude hebben) soo
soude dienen te werden geexamineert, off deselve
nieuwe voorsluijs niet soude kunnen worden geholpen
en gestijfft⁷⁶; off anders die bij den nieuwen polder
genadert, ende door de selve polder een suffisante
voor d'oude landen aldaer gelecht ende becostight.*

*op artikel 15. De kade langs de voors: uitwateringe van den
Cornschegantel door de binnenlanden te onderhouden,
op alsulcken hooghte, dat den nieuwe polder door het
malen van de molens, en verhooginge van hare binnecaden
niet beschadicht wort, oft anders dat den polder
die tot haren costen soude doen maken.*

[20]

⁷⁵ Een overgang over het water van de kreken

⁷⁶ Verstevigd

op artikel 16. Den voet⁷⁷ ende directie⁷⁸ in de uutwateringe van de oude landen, te worden onderhouden, als van outs is geweest, Sij reflexie⁷⁹ genomen op 't contract hier voor op artikel 14 geallegeert⁸⁰.

op artikel 17. Ende is notoir, dat geene molens noodich sijn aen den nieuwe landen, alsoo alle uutwateringen bequam sijn, ende de slooten alle genoegsaem bij ijder even drooch leggen, oversulcx de landen haer genoegsaem van 't water kunnen ontlasten.

Naerdere consideratien omtrent
het voors: werck.

grootste concept	Op artikel 10 worden de costen van de twee steene sluijsen op 't groote concept begroot op	9000 " 0 " 0
	op artikel 11 de costen van den dijck gerekent tegen xii st de schaft	50190 " 12 " 0
	op artikel 13 de costen van t overgaen van kreken	1000 " - " -
	samen	60190 " 12 " 0
	welcke penningen gerekent over xlii ^C mergen, die daer binnen soudén worden gesloten: soude de mergen van bedijcken komen te staen de somme van	50 " 3 " 2

kleine concept	Op 't kleine concept soude den dijck lanch sijn 1844 roeden. De roede (als in 't groote concept) tot 26 " 10 " 0 gerekent tegens 15 stuivers de schaft, beloopt over de vs: 1844 roeden 48866 £ Doch alhier mede genomen tegen xii stuivers de schaft, is over 35 ¹ / ₃ schaften in de roede, elcke roede dijcx 21 " 4 " 0 beloopt over de voors: 1844 roeden	39092 " 0 " 0
	Ende soude dan maer een sluijs in Hillekensgat noodich sijn, alhier een steenen genomen op	4500 " 0 " 0
	Het overgaen van kreken	800 " 0 " 0
	samen	44392 " 0 " 0
	Ende soude hier binnen leggen ontrent 900 mergen, daer onder haer Ed: Groot Mo: meest lage landen; de voors: penningen daer over omgeslagen, soude ider mergen van Dijckgelt costen	49 " 6 " 6

Doch alsoo noch eenige toevallen⁸¹ sijn: soo en kan soo pertinent⁸² niet worden gesecht.

Ende soude den voors: dijck dan volgens besteck in de Requeste aen haer Ed: Mo: gepresenteert, ende dispositij st

[21] van de selve haere Ed: Mo: daer op gevolcht, hebben de

⁷⁷ Grondslag voor de verekening van kosten

⁷⁸ Bestuuruur, leiding

⁷⁹ Terugblik

⁸⁰ Gezinspeeld

⁸¹ Onzekerheden

⁸² Definitief, vast

forme van 8 roeden aenleggende, 5 voeten boven t hoogste meijvelt⁸³ (doch de gemedieerde⁸⁴ hoochte boven het generale meijvelt alhier genomen op 8 voeten) en 10 roeden kruijs⁸⁵. Dan souden den voorn: dicjk sijn, volgens peijl voor desen bij mij ten tijden van de affbakeningen genomen, drie quartier voets hooger, als den oude dussenschen dijck, en een voet leeger⁸⁶ als den Dijck van den Althenaschenpolder bij de Gijsbert. Het welcke seer nae accordeert met het peijl mede bij den lantmeter Nispen nu genomen, sijnde een halven voet hooger als den voors: dijck aen Dussen ende seven duym lager als den voors: dijck aen den Althenaschenpolder.

Tot elucidatie⁸⁷ van tgene hiervoor op artikel 3 is gesecht dient dat den gront van den dijck ende barmen aen haere Ed: Groot Mo: eijgen blijft, ende bij de Camere⁸⁸ van Haere Ed: Mo: soude kunnen werden verhuert. Ende belangende verders de qualificatie van den landen, deselve sijn vele met quaden aert⁸⁹ doorsteken, uijtgenomen de landen die gelegen sijn tusschen t'outstraetge ende de nieuwsteech dewelcke goede aert sijn. Ende is evident⁹⁰ dat in cas van bedijckingen den quade aert door het weijen mettertijt vermindert; daer ter contrarie⁹¹ waer is soo de landen onbedijckt blijven leggen, en dan niet anders als gehooijt kunnende worden, den quaijen aert door het hooijen meer en meer toeneemt, en de landen hoe lange hoe meer dan sullen verergeren.

In cas van bedijckinge van 't groote off kleine concept: soo soude daer door voor alle doorbraecken gepreserveert⁹² sijn, den geheelen schenckel⁹³ van den Althenasche polder, lanck 589 roeden, den welcken het eene Jaer door het ander gerekent (soo ick van eenighe oude Heemraden van de voors: polder bericht ben) komt te costen ordinarijs⁹⁴ alle Jaer de somme van ontrent vijffhondert guldens.

[22] *Ende is het gemeen gevoelen dat in cas van bedijckinge ijeder mergen dooreen in huere⁹⁵ soude gelden xxxvi £ sjaers ende meer. Waer tegens bij hare Ed: Mo:*

⁸³ Maaiveld

⁸⁴ Gemiddelde

⁸⁵ Kruin van de dijk

⁸⁶ Lager

⁸⁷ Verduidelijking, toelichting

⁸⁸ Zoals bij 'kamer' van koophandel

⁸⁹ Slechte grond

⁹⁰ Duidelijk

⁹¹ In tegenstelling

⁹² Voorbehoed

⁹³ Hoek

⁹⁴ Gemiddeld genomen

⁹⁵ Huur

soude konnen worden gerequireert⁹⁶, wat deselve per mergen thien Jaren door eengenomen tot noch toe hebben gerendeert⁹⁷ (mits dat in dien gevalle ter zijde werde gestelt de verpachtinge bij haer Ed: Mo: nu laetst gedaen daer van het eerste Jaer verschenen is geweest a^o 1667 welcke verpachtinge is geschiet ten tijde Vranckrijck met Spange⁹⁸ in oorlogh was, en het hooij dan tot seer hooghe prijs nae de Brabandsche ende Vlaemsche quartieren wert getrocken.) Ende soude konnen werden overwogen off bij het Jaerlijcx revenu, 't gene de voors: landen in cas van bedijkinge meer souden gelden, als te voren hebben gedaen, haere Ed: Mo: hare Rekeninghe souden vinden, ende off het selve de Balance tegens de voors: Dijckpeninghe soude konnen overweghen.

De Laer die met een kade omringht is, vermits deselve kade tusschen hare slooten seer smal, ende niet hoogh lecht: soo komt die alle Jaer ontrent drie gulden per mergen min en meer over reparatie te kosten, en moeten sij bovendien de aerde daer toe noodich, van binnen halen ende hare landen ontgronden welcke costen ende schade men soude konnen en qualiferen tegen de Dijcklasten van den gemeene polders, (alsoo sij hare kade dan niet noodich souden hebben. En souden de Eijgenaers daer binnen gelegen door een suffisante en hooge dijck, hare landen met meerdere securiteijt konnen gebruijcken, als nu wel doen. Doch hier over met haer nader te confereren⁹⁹).

Tot elucidatie van tgene staet artikel 9. De binnenlanden van dien hebben voor desen presentatie aen den Camer gedaen, te contribueren, als een kade wierde gelecht langs Brechtegeut ende Calversteech, om daer door de Somervloede uijt de landen langs de Cornschegantel gelegen, ende uijt de Cornschegantel selffs vervolgens te keeren, op dat se te beter souden konnen malen; maer nadien de sake sedert is verandert: soo souden ze moeten sien, off van haer ijets tot voordeel van de nieuwe dijckage soude te bedingen sijn. Doch is te vermoeden sijhuijden sullen oordelen het werck van dese dijckage, aen dat point niet sal werden geacricheert? En sijlieden hare eijgen lasten sullen allegueren die oock swaer genoeg sijn.

[23]

Wat verders aenbelanght den cours¹⁰⁰ vanden nieuwen te leggen dijck, soo als voor desen bij mij is afgebakent van de Camersteech affrontsom de landen die deselve Cleopol cum suis in pacht hebben, als hier voor op artl^o 2 is aangewesen. Dient tot nader informatie dat den

⁹⁶ Geëist

⁹⁷ Rendement geven

⁹⁸ Spanje

⁹⁹ Overleg te voeren

¹⁰⁰ Loop

dijck volgens voorsz: affbakeningen soude komen over
het hoogelant van Stakenburgh, konnende aldaer
(mijns bedunckens) suffisant, en niet meerder
westwaerts gelecht worden, ende tgene vorders
daermede soude worden affgesneden tgene binnen de
cade van dⁿ H. Cleopol voornt: lecht, daer tegens
staet te letten dat van den Langewerff ende
Peerboom veel meer soude worden ingedijckt vantgene
bij oosten den Peerboom ende bij westen de Langewerff onbecaet¹⁰¹
is leggende, als tgene binnen de voors: cade soude
worden affgesneden als voren; gelijk op de caerten
kan worden gesien, het welck dan ongelijck beter
soude sijn, als nu is.

De landen inde voors: generalen polders bedijckt sijnde
souden dan omtrent de 700 gulden in coop konnen gelden.

Ende sijn naest haere Ed. Mo: de grootste Ingelanden
d'Ed: heer van Dussen met ontrent de 60 mergen
d'H^r Wevelinckhoven met 43 mergen 28 roeden
d'hooch Ed: Hr van Heeswijk met 30 mergen 302 roeden
ende heeft d'Ed Heer Nispen Bailliuw van
hare Ed: groot Mo: lant gelegen inden
voors: polder 4 mergen 207 roeden
137 mergen 537 roeden

ende dienvolgens tusschen de 13 ende 19 mergens
meer, als een derdepart van alle de particuliere
buijten de Laer gelegen sijnde.

Aldus verbaliseert ende gesloten den
V September xvi^c negenendsestich¹⁰² bij mij ondergesch:

Roij

¹⁰¹ Zonder kaden

¹⁰² 1669

INDEX

- 1595, 37
1667, 40
1669, 11, 41
Althenaschenpolder
 Dijck van den, 39
Althenaschepolder, 32, 36
Backers
 Ariaentge, 21, 23
Baeijenspoel, 29
Bastiaensz
 Dingeman, 23
Benschop
 Arien van, 21
Berch
 Gasthuijs van den, 15
Berendrecht, 13
Berkenhoeck, 13, 23
Biesen, 35
Boerenverdriet, 5, 29
Bollekens, 19, 21
Boskoijen, 27
Brabandsche quartieren, 40
Brandwijck
 Cornelis van, 27
Brechtgeut, 25, 34, 40
Brecht en xl mergen, 25
bresser
 overschot van de kleinen, 21
Bresser
 grootte, 34
 kleijnen, 19
 kleine, 17
Bressersteegh, 19, 21
brugge, 34
Brugge, 15
Buijtengijsbert, 29
Calversteed, 29, 40
Camer, 30
Camersteed, 19
Camp
 Langen, 15
Canissenhoeck, 25
Caste, 23
Casters, 27
Ceulings, 11
 Mons., 11
Colsters, 17
Colsterskooijen, 25
Cornsche Gantel, 25, 37
Cornschegantel, 5
Cortvelt, 17
Cortveltschesteech, 19
Crijnen
 Sijke, 23
de gemeente, 27
de kleinen bresser
 overschot van, 21
Decker
 Pr Gerritsz, 23, 27
den triangel, 21
dijck, 35, 41
 nieuwen, 29
dijckage, 32
 concepten, 30
Dijckgelden, 36
Dijckgelt, 39
Dijcklasten, 40
Dijckxwerff
 Neel van, 19
Domeijnen, 11
Dordrecht, 27
Dortsehoeff, 23
Dussen, 30
 d'Hr van, 25, 27
 d'oude verlande, 21
 heer van, 41
 Heer van, 15
 kerk van, 23
Dussen Muijkerck, 37
Dussensche Zeedijck, 27
dussenschen dijck
 den oude, 39
dussense Zeedijck
 ouden, 21
Eemsteijn
 Clooster, 11
Eijck
 Herman van de, 25, 29
Eijgenaers, 30
Emmichovensche polder, 5
Emmickoven, 37
Everde
 Cornelis Theunis, 21
Foexwerff, 13
Frankrijk, 40
Gasthuijs
 Gasthuijs van den Berch, 15
Geertruidenberch, 15
Geesthuijs, 27
gemeente, 27
Geopol, 41
Gielen
 Lambert Willem, 15
Gijsbert, 29
 Buijten Gijsbert, 5
Gijsberts
 Gijsbert Jacob, 19
Gils
 Hendrick van, 23
goeijpoort, 11, 15
Goijsaerts
 Jan, 19
Gooijhoeff, 23
Gorcum, 11
Graefflijkheijt, 25, 29
grondschael, 35
Haerwen
 Jacob, 19
Hage, 15
 Johan van, 11
Heemraden, 40
Heeschwijk
 heer van, 15
Heeswijk, 23, 29, 30
Heeswijk, 41
Helackers, 27
Hendrick Pieters Heuvel, 25
Heuvel
 Bastiaen van de, 23
 Hendrick Pieters, 25
Hil, 37
Hillekensgat, 21, 36
Hillen, 21
Hoffwegen
 Arien Cornelis van, 11
Hondschalpoorn, 23
hoochste landen, 31
hooge & lage landen, 30

Hooijbroeck

Loos v, 27

Huijbert

grooten en kleinen, 11

Jacobs

Gijsbert, 19

Jan Reijerevelt, 21

Joostjens kooijen, 29

Jorisz

Weeskinderen? van Evert, 21

Kaeghe

Theunis, 23

Kagelant, 23

Kerckelant, 13, 15

kercksteegh, 15

kerk van Dussen, 23

Kerkhoff, 23

kinderen van Crijn Sijmonsz, 21

kleij ofte santgronden, 30

Laer, 29, 40

Laerdijck, 21

lage landen, 30

lager, 32

Langen Camp, 15

langewerff, 13

Lensvelt

Jan Gerritsz, 19

Middelt, 23, 27

molens, 38

nature, 32

Neel van Dijckxwerff, 19

Neel van Dijckxwerff, 21

Nieusteech, 11, 35

nieuwen dijck, 29

Nispen, 41

Bailliuw, 19, 30

Matheus, van, 5

Nonnegoet, 27

Oort, 25

ouden dussense Zeedijck, 21

out straetge, 15

overschot, 13

overschot van de kleinen bresser, 21

Oversteegh

Willem Joosten, 21, 23

Particulieren, 11, 29

peeraerdegat, 13

peerboom

grooten, 13

Peerboom

Kleine, 17

peerboomsgat, 13, 36

Raemsdonxweer, 17, 19, 21

Reekeningen

Heeren van den, 30

Reijerevelt

Jan, 21

Rem

Jan, 11

Leendert Pieters, 11

Rietvelt

de wed. van, 11

Rietwerff, 19

Rijckxkensweer, 11

Roijs

Joris de, 7

Roovers

Francois de, 23

Roubos

Wilm Jansz, 19

Ruijmen

Cornelis de, 19

Schalcken

Arien, 11, 15

scheijlsloot, 11

Sijmons

Crijn, 11

Sijmonsz

kinderen van Crijn, 21

Slingerkade, 36

sloot

Jan Pieters, 27

sluijs, 32, 37, 38

sluijsen, 36, 38

Smalwecht, 23

Spanje

Spange, 40

Sperwer, 29

Stael, 15, 23

Arien Pietersz, 29

staexken, 13

Stakenburgh, 19

Stevenshoeck, 11

Stobben[burch], 29

straetge

t'out, 15

Strevelshoeck

Heer van, 27

t'out straetge, 15

ten Hage

Johan, 25

Teunis

Aeghtgen, 21

uitwateringe, 34

vaseesolijck, 27

Verckensjacht, 17

Verperwer, 23

Vierbanne, 37

Vivien, 11

Vlaemsche quartieren, 40

Vranckrijck, 40

Vrouwensteen, 25

Waerthuijsen, 37

Waspeeke, 5

Weerken

Wilber de, 23

wegen ende stegen, 35, 36

Wevelinck, 13

Wevelinckhoven, 15, 23, 25, 29, 41

Johan van, 11, 30

Wiel, 11, 15

Wijffvliet, 19

Wijffvlietse gat, 19

Zuijthollandsche dijck, 34